

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ
DEĞERLENDİRİLME KORKUSUNUN KARAR VERME
STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ KEREM KUNT

175101129

Danışman: Doç. Dr. Pınar AUGEREAU

İstanbul, 2020

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Ana Bilim Dalı

**AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ
DEĞERLENDİRİLME KORKUSUNUN KARAR
VERME STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: **Ali Kerem KUNT**

KABUL VE ONAY

Ali Kerem Kunt tarafından hazırlanan “AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSUNUN KARAR VERME STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye:

Üye:

Üye:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

24/01/2020

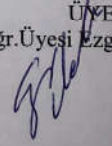
Enstitümüz *Psikoloji* yüksek lisans programı öğrencilerinden **175101129** numaralı **Ali Kerem KUNT** "*Istanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSUNUN KARAR VERME STRATEJİLERİ ÜZERİNDE ETKİSİ**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 16/01/2020 tarih ve 2020/01 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red~~ ~~kararı~~ ~~verilmiştir~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

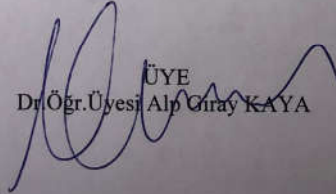
DANIŞMAN
Doç.Dr.Pınar AUGEREAU

ÜYE
Dr.Öğr.Üyesi Ezgi ÖZCAN

ÜYE
Dr.Öğr.Üyesi Alp Giray KAYA

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Karar Verme Stratejileri Üzerindeki Etkisi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu doğrularım.

Ali Kerem KUNT

ONAY

Tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ✓ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

ALİ KEREM KUNT

ÖZET

AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSUNUN KARAR VERME STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ali Kerem KUNT

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Pınar AUGEREAU

OCAK, 2020 - 79 sayfa

Bu çalışmada akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya İstanbul Arel Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyesinden 100 erkek, 100 kadın olmak üzere toplam 200 üniversite öğrencisi katılmıştır. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunu değerlendirmek için Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ölçeği uygulanmıştır. Karar verme stratejileri ise Karar Stratejileri ölçeği ile değerlendirilmiştir. Araştırmada ölçeklerden elde edilen verilerin istatistiksel analizinde IBM SPSS Statistics 20 paket programı kullanılmış olup, bağımsız örneklem t-testi, Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizinden faydalanılmıştır. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ve karar verme stratejileri arasında yapılan korelasyon analizi sonucuna göre içtepisel karar verme, bağımlı karar verme ve kararsızlık boyutunda pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu alt boyutlarından akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu ile oluşturulan model mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık değişkenlerini anlamlı bir şekilde etkilerken, içtepisel karar değişkenini anlamlı bir şekilde etkilememektedir.

Anahtar Kelimeler: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu, Karar, Karar Verme Stratejileri.

ABSTRACT

The Impact on Fear of Being Evaluated Negatively in Academic Environments on Decision Making Strategies

Ali Kerem Kunt

Master Thesis, Department of Psychology

Consultant: Asst. Prof. Dr. Pınar AUGEREAU

January, 2020- 79 pages

In this study, the effect of fear of negative evaluation on decision-making strategies in academic environments has been investigated. A total of 200 university students 100 male, 100 female from associate, bachelor's and graduate levels studying at Istanbul Arel University participated in the study. In order to measure the fear of negative evaluation in academic environments, the scale for fear of negative evaluation in academic environments has been applied. Decision-making strategies have been evaluated with the scale for decision strategies. IBM SPSS statistics 20 package program has been used in the statistical analysis of the data obtained from the research and independent-sample t-test, Pearson correlation analysis and regression analysis have been used. According to the results of the correlation analysis between the fear of negative evaluation in academic environments and decision-making strategies, the conclusion is that there is a significant positive relationship in terms of impulsive decision making, dependent decision making and indecisiveness. On the other hand, the model decision formed by the fear of negative evaluation in academic environments and the fear of behavioral negative evaluation in academic environments and the fear of cognitive negative evaluation in academic environments significantly affect the logical decision, dependent decision and indecision variables, and do not significantly affect the impulsive decision variables.

Key Words: Fear of Negative Evaluation, Decision, Decision Making Strategies

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmamda bana yol gösteren, deneyimleri ve bilgileriyle bana her konuda destek olan tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Pınar AUGEREAU'ya tez sürecimdeki ilgi, emek ve katkıları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sevgi ve destekleriyle her anımda yanımda olan ve bu günlere gelmemi sağlayan annem Sevil Kunt, babam Sedat Kunt, amcam Sait Kunt ve tüm aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni destekleyen ve tez çalışmamda yardımcı olan değerli arkadaşlarıma, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübeleri ile yoluma ışık tutan çok değerleri hocalarımın hepsine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
1. BÖLÜM.....	14
GİRİŞ.....	14
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	16
2.BÖLÜM.....	17
KAYGI VE OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU	17
2.1. KAYGI	17
2.2. OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU	19
2.3. OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR. 23	
3. BÖLÜM.....	26
KARAR VERME STRATEJİLERİ	26
3.1. KARAR VERME KAVRAMI	26
3.2. KARAR VERME SÜRECİ	27
3.3. KARAR VERME STRATEJİLERİ	30
3.4. KARAR VERME DURUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER	33
3.5. KARAR VERME İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	34
4. BÖLÜM.....	39
YÖNTEM.....	39
4.1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	39
4.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	39
4.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	40
4.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	40
4.4.1. SOSYO-DEMOGRAFİK FORM.....	40
4.4.2. AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU ÖLÇEĞİ40	
4.4.3. KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ	40
4.5. SINIRLILIKLAR	41
5. BÖLÜM.....	42
BULGULAR.....	42
5.1.VERİLERİN ANALİZİ.....	42

5.2. BETİMSSEL İSTATİSTİKLER.....	43
5.3. HİPOTEZ TESTLERİ.....	45
6. BÖLÜM.....	57
TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	57
6.1. TARTIŞMA.....	57
6.1.1. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE AODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	57
6.1.2. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE AODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	58
6.1.3. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DEĞİŞKENİNE GÖRE AODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	59
6.1.4. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE AODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	59
6.1.5. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAMLARINI GEÇİRDİKLERİ YER DEĞİŞKENİNE GÖRE AODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	60
6.1.6. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	60
6.1.7. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	61
6.1.8. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	63
6.1.9. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	63
6.1.10. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAMLARINI GEÇİRDİKLERİ YER DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA	65
6.1.11. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AODK ÖLÇEĞİ İLE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ ARASINDAKİ KORELASYON BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	65
6.1.12. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AODK ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI PUANLARIN KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE İLİŞKİN TARTIŞMA.....	67
6.2. SONUÇ.....	68
6.3. ÖNERİLER.....	68
KAYNAKÇA.....	70
EKLER.....	79

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler.....	43
Tablo 2. Katılımcıların ve Karar Verme Stratejileri Ölçeği ve Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler.....	44
Tablo 3. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması.....	45
Tablo 4. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların yaşa göre karşılaştırılması.....	46
Tablo 5. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeyine göre karşılaştırılması.....	46
Tablo 6. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması.....	47
Tablo 7. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre karşılaştırılması.....	47
Tablo 8. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması.....	48
Tablo 9. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların yaşa göre karşılaştırılması.....	49
Tablo 10. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeyine göre karşılaştırılması.....	50
Tablo 11. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması.....	52
Tablo 12. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre karşılaştırılması.....	53
Tablo 13. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile Karar Verme Stratejileri Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler.....	54
Tablo 14. Akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu değişkenlerine göre tepkisel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık değişkenlerinin yordanmasına ilişkin regresyon analizi.....	55

KISALTMALAR LİSTESİ

AODK: Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu

ODK: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Karar verme, kişinin alternatif seçenekler arasından herhangi birini tercih etme durumudur ve insanın sahip olduğu günlük yaşam hiç bitmeyen bir karar verme ve problem çözme dizisidir. İnsan her gün çok sayıda karar verme eylemiyle karşı karşıya kalmaktadır. Vermiş olduğumuz bu kararların bazıları küçük ve önemsizken bazıları da büyüktür ve yaşamımızı belirler (İnanıcı, 2008; Paul ve Elder, 2013:197).

Karar verme karmaşık ve önemli bir süreçtir. Bu süreçte karar verme durumuyla karşı karşıya kalan kişi davranış seçeneklerini belirleyip bunları değerlendirmektedir ve seçeneklerden birinde karar kılıp bu kararı uygulamaya koymaktadır (Kuzgun, 2017:148-152). Fakat karar vermeyi gerektiren durumlarda bireyin karşılaştığı seçenekler arttıkça sağlıklı karar verme zorlaşmaktadır (Çolakkadıoğlu, 2003). Günümüzde de sosyal yaşamın karmaşıklaşması bireylerin karşılaştığı seçeneklerin sayısını arttırmakta ve seçme işlemini güç hale getirmektedir. Bu da bireyin karar verme davranışını zorlaştırmakta ve karar verirken seçenekler hakkında daha fazla düşünmesini gerekli kılmaktadır. Böylece karar vermeyi gerektiren durumlarda kullanılacak olan karar stratejilerinin incelenmesi ve bu sürecin arkasındaki etkenlerin ortaya çıkarılması önem arz etmektedir (Özel, 2009;Kuzgun, 2017:143).

Bilişsel ve karmaşık bir süreç olan karar verme davranışının sergilenmesinde etkileyici rol oynayan pek çok değişkenden biri kaygıdır (Crities, 1974;Çolakkadıoğlu, 2003; Tallis, 2008:9-13).Alanyazın incelendiğinde karşılaşılan araştırma bulguları kaygı ve kararsızlık arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Bacanlı, 2000;Kuzgun, 2017:159;Özcan, 1999). Lyon (1975) ve Hall (1963) karar verme durumlarında kararsız kalanların kaygı ölçeğinden aldıkları puanların, karar verenlere göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir (Akt. Kuzgun, 2017:159). Morgan ve Ness de (2003) sağlıklı kararlar alınmasında kaygının engel oluşturduğunu, kararsızlık ve kaygının ilişkili olduğunu, kaygılı durumlarda insanların uygun ve doğru karar almalarının beklenmediğini ifade etmişlerdir (Akt. Atılgan, 2017). Bu

bakımdan insanların sağlıklı ve doğru kararlar verebilmeleri için kaygıdan uzak olmaları gerekmektedir (Eldeleklioglu, 1999).

Hartley ve Phelps de (2012) kaygı ve karar verme arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı bir şekilde anlaşılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu yüzden araştırma kapsamında kaygının alt başlıklarından biri olan, kaygı ile ilişkili problemler içerisinde sosyal kaygının temelini oluşturan olumsuz değerlendirilme korkusunun akademik ortamlardaki seviyesi ele alınmıştır.

Alanyazın incelendiğinde akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ve karar verme stratejileri farklı değişkenlerle ayrı ayrı incelenmiş olup iki değişkenin birbirleri ile olan ilişkisinin incelenmediği görülmektedir. Araştırma kapsamında akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisini incelemek çalışmanın temel amacıdır. Araştırmanın bir diğer amacı ise sosyodemografik değişkenlerle akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ve karar verme stratejileri arasındaki ilişkiye yönelik bilgiler elde etmektir. Bu bakımdan, günlük yaşamda karar verme durumlarıyla karşılaştığımızda kullandığımız stratejiler cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır? Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu karar verme stratejilerini etkilemekte midir? Bu araştırma soruları doğrultusunda aşağıdaki hipotezlerin sınanması hedeflenmiştir.

1. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet, eğitim durumu, sınıf, yaş ve yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
2. Karar Stratejileri Ölçeği, içtepsel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutları cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sınıf ve yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
3. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar verme stratejileri, içtepsel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu alt boyutlarından akademik ortamlarda davranışsal olumsuz

değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusunun, karar verme stratejileri alt boyutları (içtepisel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık) üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Bu çalışma ilk defa önerilip test edileceğinden dolayı özgün bir değer ortaya koymaktadır. Araştırmada incelenmesi amaçlanan hipotezler göz önünde bulundurularak kaygı, olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar verme stratejilerine ilişkin kuramsal bilgilere yer verilecektir. Sonrasında araştırma kapsamında ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik araştırma bulguları hakkında bilgiler sunulacaktır.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Kaygı ve karar verme günlük yaşamın ayrılmaz iki parçasıdır. Fakat bu iki yapı arasındaki etkileşime ilişkin yapılan çalışmaların literatürde sınırlı olduğu görülmekte ve bu iki kavram arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik daha ayrıntılı bir çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan araştırmanın amacı, akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği (Alkan, 2015) ve Karar Stratejileri Ölçeği (Kuzgun, 1992) uygulanmıştır, elde edilen veriler arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.BÖLÜM

KAYGI VE OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU

2.1. KAYGI

Kaygı bireyin kendi içsel süreçlerinden veya çevresinden kaynaklanan, tehlikeli bir durum yaşama ihtimali ve ya tehlikeli olarak nitelendirilen herhangi bir olay karşısında yaşanan bir duygudur. Kaynağı belirsiz, korkudan görece daha az şiddetli olan ve daha uzun süren genel bir huzursuzluk şekli olarak da tanımlanır (Kurt, 2006: 1). Her iki durum da olası bir tehlike durumuna karşı geliştirilmiş duygusal tepkilerdir (Geçtan, 2009:84). Korku ve kaygı arasındaki en belirgin fark korku durumunda bizi korkutanın ne olduğunu biliriz, kaygıda ise sorunun ne olduğu bilinmeksizin hissettiğimiz belirsiz bir korkudur (Morgan, 2011:208).

Kaygının, psikolojik rahatsızlıkların anlaşılmasındaki önemine ilk dikkat çeken kişi Freud'dur. Freud kaygının, bastırmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir (Davashgil, 1994:12). Freud bastırmanın katlanılmaz duygulara karşı oluştuğunu ve bu tarz duyguların en önemlisinin de kaygı olduğunu ifade etmiştir (Anlı, 2010:14).

Kaygı, insanın doğumundan itibaren var olan, nahoş, rahatsız eden bir duygulanım durumudur. (Köknel, 1998: 15-16).Çoğunlukla kaygı, kişiyi rahatsız eden bir durumun yaşanması sonucunda ortaya çıkar (Baltaş ve Baltaş, 2018:123) ve kişiyi tehdit eden uyarılara yönelik zihinsel bir değerlendirmeye verilen duygusal tepkileri içerir (Beck ve Emery, 2017: 49).

Kaygı, gelecekte olabilecek tehlikeli bir durum hakkında duyulan genel bir endişedir, genellikle istenmeyen duygu ve düşüncelerin karmaşık bir şekilde bir araya gelmesidir.Bilişsel, fizyolojik ve davranışsalöğeleri içinde barındırır.Bilişsel düzey, gelecekte ortaya çıkabilecek tehlike veya tehditlere yönelik endişeyi ve gelecekte olası tehlikeli durumlar gerçekleştiğinde bunları denetleyememe duygularını içinde barındırır. Fizyolojik düzeyde, kaygı kişide gerilim ve aşırı uyarılmışlık durumunu oluşturur ve bu bireyde olası tehlikeye karşı hazır olma durumunu ortaya çıkarır. Yani bireyi savaş ya da kaç durumuna hazırlar. Davranışsal düzeyde ise tehlike oluşturabilecek durumdan

kaçmaya yönelik güçlü bir istek doğurabilir (Butcher, Mineka, Hooley, 2013: 332-333).

Kaygılı bir kişi çevresindeki olaylara oldukça karamsar yaklaşır. Gün içinde karşılaştıkları olağan problemleri bile aşırı bir şekilde sanki dünyanın sonu gelmişçesine yaşarlar. Kendisiyle alakalı durumlarda ve çevresindeki insanlarla olan yaşantılarında daima olumsuz davranırlar. Bu sebeple etrafındaki insanları da sergilemiş oldukları kaygılı davranışlarla bunaltırlar. Kaygının temelini bireyin çocukluk çağı yaşantıları oluşturur, çocuğun etrafında kaygılı bireylerin var olması ile gelişir. Kaygılı bir ebeveynin bakışı, ses tonu ve genel davranışları çocuğu etkisi altına alır. Daha sonra çocuk ebeveynlerinden öğrendiği bu davranış örüntüleriyle bağlantılar kurarak bazı olaylar karşısında kaygı yaşamaya başlar ve bu olaylardan kaçınmayı öğrenir. Küçük yaştaki bireye yönelik reddedici tutumlar, alaycı davranışlarda kaygının gelişmesinde katkı sağlar. Tüm bu şartlar çocukta, düşmanca bir dünyada yaşadığına ilişkin bir duygu oluşturarak, kaygının gelişimine katkıda bulunabilir(Geçtan, 2009;85-87).

Kaygı veya diğer adıyla anksiyetenin, psikolojide pek çok ruh sağlığı probleminin temelini oluşturduğu görülmektedir. Bu durum ruh sağlığı bozuk bireylerde görülebileceği gibi, herhangi bir ruh sağlığı problemi yaşamayan bireylerde de görülebilen ve kişiyi yaşamda tutan gerekli bir durumdur. Kişinin kaygıyı aşırı ve yoğun bir şekilde deneyimlemesi ve bu durumun kişinin işlevselliğini olumsuz yönde etkilemesi söz konusu olduğunda kaygı bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır (Çoban ve Karaman, 2013).

Bireyin yaşamış olduğu kaygı, gerçekten var olan bir tehlike durumunda ortaya çıkmış ve tehlikeli durum ortadan kalktığında kaybolmuşsa bu durum normal bir tepki olarak kabul edilir. Fakat yaşanan bu kaygı aşırı derecedeyse ve herhangi bir tehlikeli durumun olmamasına rağmen devam ediyorsa, bu tepkinin anormal olduğu sonucuna varılır (Beck ve Emery, 2017: 78-79). Belirli bir durumda kendisini güven içinde ve huzurlu hisseden bir kimsede korku veya kaygı olmaz. Öte yandan aynı çevredeki başka bir kimse, çevreyi tehlikeli bulabilir ve bunun sonucunda da kaygı yaşayabilir (Cüceloğlu, 2012:277).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi, kaygı bireyi rahatsız eden, gergin hissettiren bir durumdur ve algılanışı kişiden kişiye değişen bir olgudur. Kimi insan için kaygı yaratan durum, bir başkasını hiç etkilemeyebilir. Bu durum zaman zaman bütün insanların yaşayabileceği bir süreçtir.

2.2. OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU

Sosyal kaygı, sosyal etkileşim durumlarında veya bireyin başka kimselerin karşısında performans göstermesi gereken durumlarda hissedilen bir olumsuz değerlendirilme korkusu olarak tanımlanır (Liebowitz, 2005; Akt.Eren, 2018: 17). Sosyal etkileşim durumu çalışma ortamında veya günlük yaşamdaki iletişimi ifade ederken, sosyal performans durumu ise başka insanların önünde yemek yeme veya konuşma gibi durumları içermektedir (Stein ve Hollander, 2000; Akt. Ümmet, 2007).Birey alışkın olmadığı bir sosyal ortama girdiğinde ve bir takım sosyal olaylara maruz kaldığında, sosyal kaygı yaşamaktadır. Sosyal kaygı başkalarıyla iletişim ve etkileşime girmekten ve etraftaki diğer insanlar tarafından gözleniyor olmaktan korkma durumudur (Sanders, 2003; Ham, Hope ve Rivers, 2002;Akt. Ben,2017).

Sosyal kaygı, sosyal ilişki içeren durumlarda ortaya çıkması beklenen bir kaygı türüdür. Sosyal kaygı yaşayan insanların fizyolojik uyarılma seviyeleri artar, dikkatini toplamada güçlük yaşar ve gergin hissederler. Bu insanlar genellikle olumsuz değerlendirilmekten endişe duyarlar (Burger, 2006: 310-311). Kişinin başka kimseler tarafından nasıl algılandığı ve aynı zamanda bu kişiler tarafından değerlendirilme olasılığının var olması sosyal kaygıya neden olmaktadır. Bu sebeple bu kaygı türü değerlendirilme kaygısı şeklinde de isimlendirilebilir (Beck ve Emery, 1985,Akt. Erkan, 2002).

Etkileşim veya gözlem potansiyeli olan ve izleyici tarafından olumsuz değerlendirilme potansiyeli içeren şartlar, sosyal durumlar olarak kabul edilmektedir. Sosyal ve değerlendiricili durumlarda birincil tehdit uyararı izleyicidir ve birincil tehdit edici sonuç izleyiciden gelen olumsuz değerlendirmedir. İzleyici terimi tipik olarak kasıtlı bir gözlemci grubunu ifade etmeyip, bireyin görünüşünü veya davranışını (sözlü ifadelerde dâhil) potansiyel olarak algılayabilecek herhangi bir başka kişiyi veya bir grup insanı

ifade etmektedir. Sosyal değerdendiricili durum, bu tarz bir izleyicinin bulunduğu herhangi bir durumdur. Sosyal durumlarda kaygının oluşması için izleyiciyle gerçek bir etkileşimin olması gerekmez. Örneğın sosyal kaygı ve değerdendirilme korkusu yaşıyan birçok kişi basitçe sokakta yürürken kaygılarının arttığını, insanların onları izlediklerini ve değerdendirdiğine dair endişelerini bildirmiştir (Rapee ve Heimberg, 1997).

Leary ve Kowalski'ye (1993) göre, sosyal kaygı yaşıyan birey, başka kimseler üzerinde olumlu bir izlenim yaratamayacağını düşünür ve olumsuz bir etki oluşturmaktan çekindiğı için insanlarla iletişim kurmaktan kaçınır (Akt. Erkan, 2002). Etkileşim içinde oldukları insanların kendilerini nasıl değerdendirdikleriyle ve içsel süreçleriyle aşırı ilgilendikleri için çevresel faktörleri göz ardı etmektedirler. Çevresel faktörlere dikkat ettiklerinde ise sosyal durumla ilgili olumsuz bilgileri toplama noktasında seçici olmaktadır. Sadece bu olumsuz girdilere odaklandıkları için sosyal bir durumla ilgili zihinlerinde oluşturdukları şemaları dikkate alarak karar verirken yanlılıklar yapmaktadır. Bu yanlılıklar da bireylerin kaygılarını şiddetlendirmektedir (Kurtyılmaz, 2011). Bireyin zihninde oluşturduğu şemalar, hem kendi hem de çevresindeki insanların eylemleriyle ilgili tahminde bulunmalarını kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır (Kurtyılmaz, Can, Ceyhan, 2017).

Sosyal kaygılı bireyler yaşamış oldukları değerdendirilme korkusunu yenmek için genellikle sosyal ortamlardan kaçınmaya çalışırlar. Bu sosyal ortamdan kaçmanın mümkün olmadığı durumlarda ise başkalarıyla etkileşimlerini minimuma indirirler. Kaçınma davranışlarının işe yaramadığı durumlarda insanlarla konuşmalarını kısa ve kendisi için tehdit edici olmayacak bir şekilde sürdürmeye çabalar. Sosyal kaygı yaşıyan bireyler, çevrelerinden aldıkları her türlü girdiyi de olumsuza yorarlar. Sonuç olarak bu kişiler ilişkilerinin sonunun hep kötüye gideceğini, insanlar tarafından reddedileceklerini düşündükleri için karşılarındaki kişilerle olan etkileşimlerini, etkileşimlerini kesebilirler ve bu durum sosyal kaygılı bireylerin sosyal durumlardan reddedilmesine yol açabilir (Burger, 2006:312-316).

Weeks ve Howel (2012), yapmış oldukları çalışmada sosyal kaygının gelişmesindeki en belirgin bilişsel özelliğın olumsuz değerdendirilme korkusu

olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyal kaygıya ilişkin açıklamalar incelendiğinde, sosyal kaygının temelinde değerlendirilme korkusunun yattığı görülmektedir (Sübaşı, 2009).

Olumsuz değerlendirilme korkusu, diğer kişilerin değerlendirmelerinden endişelenme, sıkıntı duyma, bir değerlendiricinin bulunduğu ortamlardan kaçınma ve başkaları tarafından olumsuz değerlendirilebileceği beklentisi içinde olmak olarak tanımlanmıştır (Watson ve Friend, 1969). Olumsuz değerlendirilme korkusu insanların, çevresindeki kişiler tarafından olumsuz bir şekilde değerlendirileceğine dair endişelerini içeren ve sosyal kaygı ile ilişkilendirilen bir durumdur (Leary, 1983). Doğan (2010) olumsuz değerlendirilme korkusunu, sosyal ilişkilerde veya performans göstermesi gereken durumlarda çevresindeki kişilerce küçük düşürücü, aşağılayıcı ve değersiz hissettirici şeklinde değerlendirileceklerine ilişkin korku ve kaygı durumu olarak ifade etmiştir.

Olumsuz değerlendirilme korkusu kaçınılmaz bir şekilde olumlu değerlendirilme arzusu değildir, değerlendirilme durumlarında yaşanan bir endişe halidir (Watson ve Friend, 1969). Kişinin kendisine ve yeteneklerine yönelik yapmış olduğu olumsuz betimlemeler, olumsuz değerlendirilme korkusunun ortaya çıkmasında etkili olmaktadır (Moscovitch, 2009).

Olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan bir kişi, sosyal etkileşim gerektiren ortamlarda hatalı bir davranış gerçekleştireceğini ve çevresindekilerin bunu fark edip onların olumsuz değerlendirmelerine maruz kalacağını düşünerek, sosyal ortamlardan kaçınmaya çalışır (Yıldırım, Çırak, Konan, 2011). Bireyin değerlendiricili ortamlardan kaçınma çabası bazen sonuçsuz kalmaktadır. Kişinin değerlendiricili ortamlarda bulunması kaçınılmaz olduğunda kendisini yüksek düzeyde tedirgin ve gergin hissetmektedir (Moeeni ve Nejhad, 2014, Akt. İlhan ve Güler, 2018).

Olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan kişi başkalarının kötü ve düşmanlı eleştirilerine maruz kalacağını düşünerek aşırı ve sürekli bir endişe yaşar. Başkaları tarafından olumsuz algılanma ve olumsuz değerlendirilme noktasında endişe duyan kişilerin, olumsuz değerlendirilme olasılığını engelleyecek şekilde davranması daha muhtemel olacaktır. Bu bireyler,

olumsuz değerlendirilme noktasında daha az kaygı yaşayan kişilere kıyasla daha çok duyarlı davranmaktadır (Leary, 1983).

Birey sosyal bir ortamda, herhangi bir eylem gerçekleştireceği zaman, olumsuz değerlendirileceğinden, aşağılanıp insanların karşısında küçük düşeceğine ilişkin düşüncelerinden dolayı kaygı duyar. Birey bu durumun aşırı ve mantıksız olduğunun bilincindedir. Ancak tüm bu durumlar kişide kaçınma davranışını ortaya çıkarır ve kişinin işlevselliğini bozar (Kurt, 2006: 32).

Rapee ve Heimberg (1997) bireyin, sosyal ortamlarda performans göstermesi gereken koşullarda, çevresindeki kişilerin kendisinden beklentilerinin yüksek olduğunu ve çok iyi bir performans sergileyemezse insanların gözü önünde küçük düşeceğine yönelik bir takım endişeler geliştirdiğini ifade etmektedir.

Spesifik olarak, olumsuz değerlendirilme korkusu, bireyin başkaları tarafından aşağılayıcı, küçük düşürücü veya düşmanca yargılanacağına dair endişelerinden meydana gelmektedir (Carleton, McCreary, Norton, Asmundson, 2006). Olumsuz değerlendirilme korkusu, bireyin işlevselliğini gün içerisinde göstermiş olduğu davranışlarını etkileyen bir süreçtir (İlhan ve Güler, 2018). Bununla birlikte bireyin günlük yaşamında sosyal ilişkilerini etkileyen, bilişsel ve davranışsal etkileri olan olumsuz değerlendirilme korkusu akademik ortamlarda da kendisini göstermektedir.

Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu öğrencilerin akademik ortamlarda öğretmenlerinin ve ailesinin kendisine yönelik başarı beklentilerini yerine getirememekten, arkadaşlarının önünde küçük düşmekten aynı zamanda akademik başarılarının olumsuz değerlendirilmesinden korkması ve endişe duyması anlamına gelmektedir (Alkan, 2015). Olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan öğrenciler akademik performans (sunum yapma, sınav, vb.) göstermesi gereken durumlarda çevresindekilerin olumsuz yorumlarda bulunabileceğine ilişkin beklentilerinden dolayı korku yaşar ve sınıf ortamında öğretmenlerinin yada arkadaşlarının kendilerine yönelik yapabilecekleri olumsuz değerlendirmelerden çekinir (Ercan, 2019). Eylemlerinin istenmeyen sonuçlar doğurabileceği ihtimalinde öğrenciler sınıfta fikirlerini paylaşma noktasında, fikirlerinin reddedilmesi, indirgenmesi

korkusuyla soru sormak, fikirlerini paylaşmak ve yeni şeyler denemek istemeyebilir. Bu yüzden öğrenciler hata yapma, başkalarının önünde küçük düşme ve beceriksiz görünme konusunda da kaygı yaşamaktadır. Bu kaygılar akademik ortamlarda kendisini açıkça göstermektedir (Beghetto, 2009).

Üniversite öğrencilerinde olumsuz değerlendirilme korkusu, öğrencilerin kişiliğine yönelik değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan korkuyu ifade etmektedir ve bunun sonucunda da genç yetişkinlerde sosyal kaygı gelişimi görülmektedir (Iqbal ve Ajmal, 2018).

Sosyal kaygı yaşayan bir öğrenci akademik ortamlarda yapması gereken grup görevlerini tamamlayamayabilir veya sınıf içinde yardım istemekte kendisini rahat hissedemeyebilir. Dolayısıyla bu sosyal kaygı aynı zamanda akademik kaygıya da yol açabilir ve akademik kaygı yaşayan öğrenciler, akademik görevler konusunda endişeli hissederler (Hooda ve Saini, 2017).

Sosyal kaygıya ilişkin literatür incelendiğinde olumsuz değerlendirilme korkusuna yönelik yapılan tanımlamaların sosyal kaygıdan çok az farklılıkları olduğunu ve bu iki ögenin birbirine yakın noktalarına vurgu yapıldığı görülmektedir (Uğur, 2018).

2.3. OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Cankardaş (2019) olumsuz değerlendirilme korkusunun belirlenmesinde benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumlarının rolünü araştırmıştır. Yapmış olduğu çalışmanın örneklemini 125'i kadın 230 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre kadınlarda düşük benlik saygısının olumsuz değerlendirilme korkusundaki varyansın %12'sini açıkladığı görülmüştür. Erkeklerde benlik saygısının olumsuz değerlendirilme korkusunu belirleyen bir değişken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkek katılımcılarda ebeveynlerinin aşırı koruyucu tutumlarının olumsuz değerlendirilme korkusundaki varyansın %20'sini açıkladığı görülmüştür.

Ömür, Aydın ve Argon (2014), öğretmen adaylarının olumsuz değerlendirilme korkuları ile akademik sahtekârlık eğilimleri arasındaki ilişkiyi

inceledikleri çalışmayı yapmışlardır. Araştırmanın örneklemini üniversite öğrencisi olan 825 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik sahtekârlık eğilimleri ve olumsuz değerlendirilme korkuları orta düzeydedir. Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkuları ile akademik sahtekârlık eğilimleri arasında pozitif yönde düşük seviyede anlamlı bir ilişki söz konusudur. En yüksek ilişki Akademik sahtekârlık ölçeği alt boyutlarından, Sahtekârlık eğilimi alt faktörü ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında bulunmuştur.

Özgüngör (2006) olumsuz değerlendirilme korkusunun, not yönelimi ve öz bilinç arasındaki ilişkideki işlevini belirlemek amacıyla, örneklemini 454'ü kız toplamda 932 ortaokul öğrencisinin oluşturduğu araştırmayı yapmıştır. Elde edilen verilere göre öz bilincin olumsuz değerlendirilme korkusu ile not yönelimi arasındaki ilişkide aracı değişken olarak işlev gördüğü ortaya çıkmıştır ve öğrencilerin sınıf ortamını performans odaklı algılamalarının olumsuz değerlendirilme korkusunu arttırdığı ve bu durumun öz bilinci yüksek öğrenciler için daha da belirgin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yıldız ve Toprak (2016) psikolojik danışman adaylarının empatik eğilim, utangaçlık, olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal beceri düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi konu başlıklı araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmada olumsuz değerlendirilme korkusu değişkeni baz alındığında; 1. Sınıf üniversite öğrencilerinin olumsuz değerlendirilme korkusu seviyeleri 3. Sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Irmak (2015) yüksek lisans tez çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin okul türü, sınıf düzeyi, cinsiyet, ana-baba eğitim seviyesi ve ailenin geliri değişkenlerine göre olumsuz değerlendirilme korkusunu ve öğrenmeye ilişkin tutumlarını incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre cinsiyet değişkeni ve sınıf türü dışındaki diğer değişkenlerin olumsuz değerlendirilme korkusu ve öğrenmeyi anlamlı seviyede etkilediği gözlenmiştir.

Watson ve Friend (1969) olumsuz değerlendirilme korkusunu ölçmek için bu konuyla ilgili ilk ölçek geliştirme çalışmasını yapmışlardır. Geliştirmiş oldukları olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır.

Leary (1983)'de olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin 12 maddelik kısa formunu oluşturmuştur.

Barnett, Rapee, Dadds ve Ryan (1996) yapmış oldukları çalışmada sosyal kaygısı olan çocuklara, sosyal ve fiziksel tehdit içeren bir dizi senaryo sunmuşlar ve bunun sonucunda ne tür davranışlar gösterdiklerini incelemişlerdir. Sosyal kaygılı çocuklar, olumsuz değerlendirilmekten korktukları için kaçınma davranışları sergilemişlerdir (Akt. Alkan, 2015).

Winton, Clark ve Edelman (1994) sosyal kaygının, diğer insanların olumsuz duygularını tespit edebilme yeteneğiyle ilişkili olup olmadığını araştırmışlardır. Genel olarak araştırmacılar, yüksek sosyal kaygılı bireylerin, diğer insanların sergilemiş olduğu farklı duygu durumlarını ayırt edebilme yeteneğinin gelişmiş olmadığı durumlarda, diğer insanları tanımlarken ön yargılı davrandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Berry (2009), olumsuz değerlendirilme korkusu ile bulimia yeme bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapmış olduğu çalışmanın örneklemini 18-24 yaş arası 210 genç oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen sonuca göre olumsuz değerlendirilme korkusu ile yemek bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Akt. Irmak, 2015).

3. BÖLÜM

KARAR VERME STRATEJİLERİ

3.1. KARAR VERME KAVRAMI

Çevresindeki olaylara esnek bir biçimde uyum gösterme becerisine sahip olan insan, gereksinimlerini karşılamak adına bir takım karar verme davranışı göstermektedir. Karar verme bir amaca ulaşmak için birden fazla seçeneğin olduğu durumlarda yaşanan sıkıntıyı giderecek bir davranış biçimi olarak tanımlanabilir (Kuzgun, 1992: 161). Karar verme bir nevi bilgiyi işleme sürecidir. Kişi çevresinden gelen girdileri inceleyip değerlendirerek bir takım problemleri tanımlar ve bir hedef belirler (Koçel, 1995: 49,). Yani karar, bir hedefe ulaşmak için var olan pek çok seçenek arasından uygun olanını seçmektir (Avşaroğlu, 2007), alternatif seçenekler arasından herhangi birini tercih etme durumudur (Eren,2009:197), olasılıkların değerlendirilmesi sonucunda, eyleme geçme yada eylemsiz kalmaya yönelik yapılan bir seçimdir. Karar giderilmemiş bir ihtiyacın karşılanması amacıyla verilir (Smith ve Kosslyn, 2017:367).

İnsanın bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde sergilemiş olduğu bütün eylem ve davranışlar bir karar verme işlemi sonucunda ortaya çıkmıştır (Dikerel, 2008). Karar verme bireyin yaşamında sahip olduğu en önemli becerilerden biridir. Doğru zamanda ve doğru bir şekilde verilen kararlar bireyin yaşamında pek çok olumlu değişikliklere sebep olurken yanlış verilen kararlar bireyin hayatını olumsuz etkileyebilir. Günümüzde sosyal ilişkilerin giderek karmaşıklaşması sonucunda pek çok problem ve seçenekle karşı karşıya kalan birey kendisi için en uygun kararı vermek durumunda kalmaktadır. Karar verme herhangi bir ihtiyaç durumunda bu ihtiyacı gidermek için duruma en uygun olan seçeneğin tercih edilmesi olarak tanımlanabilir (Güçray, 1998). Bireyin seçeneklerden herhangi birini tercih etmesi durumu bilişsel bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum seçenekler arasında bilgi edinme ve edinilen bu bilgileri önemlerine göre sıralama gibi bir takım bilişsel işlemleri gerektirmektedir (Mann, Harmoni, Power, 1989; Akt. Eldeleklioğlu, 1996).

Birey yaşamı boyunca sürekli bir şekilde karar vermesini gerektiren durumlarla karşı karşıya gelmektedir. (Avşaroğlu, 2007). Bütün karar verme durumlarında alternatif seçenekler bulunur ve bu alternatif seçenekler arasından en iyi olanının seçilmesi birey için önemlidir. Karar verme bir süreçtir sadece kısa ve basit bir seçim değildir. Karar vermede bir hedefin var olması gerekir ve karar bu hedefe yönelik olmalıdır (Lunenburg, 2010).

İnsan çevresindeki olaylara otomatik ve içgüdüsel bir şekilde uyum sağlayan bir canlı olmadığı için yaşamının bütün dönemlerinde karar verme davranışında bulunmaktadır (Kuzgun, 1992). Karar verme, çeşitli amaçlara ulaştıracak seçenekler arasından tercih yapmakla ilgili bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerin toplamıdır (Eren, 2009: 197-198).

Kuzgun'a (1992) göre karar verme davranışının ortaya çıkması için üç şartın bulunması gerekmektedir:

1. "Karar verme ihtiyacını ortaya çıkaran bir güçlüğün varlığı ve bu güçlüğün birey tarafından hissedilmesi",
2. "Güçlüğü giderecek birden fazla seçeneğin bulunması",
3. "Bireyin seçeneklerden birine yönelme özgürlüğüne sahip olması."

Karar verme eylemi, karar vermeyi gerektiren bir durumun ortaya çıkmasıyla başlayan, kişinin bu durum karşısında seçenekleri değerlendirip nasıl karar vereceğini belirlediği bir durumdur ve karar verme bir takım evrelerden oluşan bir süreç olarak ele alınmaktadır (Candangil, 2005). Çevresel şartlara, kişinin içinde bulunduğu gelişim dönemlerine ve karar vermeyi gerektiren sürecin özelliklerine göre verilen kararın etkisi değişebilmektedir (Norfolk,1989, Akt. Avşaroğlu, 2007). İdeal kararlar verebilmemiz için problemin doğru bir şekilde anlaşılması ve tanımlanmış olması gerekmektedir. Karar vermeden önce sorun hakkında yeterince bilgiye sahip olmakta ayrıca önemli bir durumdur (Genç, 1994).

3.2. KARAR VERME SÜRECİ

Karar verme süreci, bir problemin ortaya çıkmasından, bir kararın verilmesine kadar geçen sürede, kararı şekillendiren faaliyetlerin bütünüdür. Karar, bu sürecin sonunda ortaya çıkan bir davranıştır (Karakaya, 1998). Karar

verme sürecindeki en temel bilişsel aktivite bütün seçeneklerin değerlendirilmesi ve bireyin hedefe ulaşmasını sağlayacak en muhtemel seçeneğin tercih edilmesidir (Smith ve Kosslyn, 2017:369).

Karar verme süreci zaman açısından üç aşamayı içermektedir: İlk aşama bir problemin, sorunun ortaya çıktığı ve bir karar vermeye ihtiyaç olduğunun anlaşıldığı geçmiş zamandır. İkinci aşama seçeneklerin belirlendiği ve bunlardan birisinin tercih edildiği şimdiki zaman. Son aşama ise kararların eyleme geçirilip, sonuçlarının değerlendirildiği gelecek zamandır. Bu zaman aşamalarına göre karar verme sürecinin evreleri şöyle sıralanabilir: Problemin, sorunun farkına varma ve sorunu tanımlama, seçenekleri oluşturma ve değerlendirme, en iyi seçeneği tercih etme, verilen kararı değerlendirme (Günay, 2000: 133-134).

İnsanların karar vermeleriyle ilişkili kuramsal açıklamaların oluşturulmasında, sonuç üzerine odaklanan ve süreç üzerine odaklanan olmak üzere iki temel yaklaşımın benimsendiği de görülmektedir. Sonuç üzerine odaklanan yaklaşım, karar verme sürecinde verilen kararın sonrasında ortaya çıkan sonuçların yordanmasının karar verme sürecinin anlaşılmasına olanak sağlayacağını ifade etmektedir. Verilen kararın sonrasında ortaya çıkan sonuçlar bu yaklaşımın temelini oluşturmaktadır. Süreç üzerine odaklanan yaklaşımda ise kararın hangi şartlarda nasıl verildiğinin bilinmesinin, en uygun karar verme şeklini ortaya çıkarabileceği görüşü vardır (Zeleny, 1982; Gati ve Tikotzki, 1989; Akt. Ersever, 1998).

Karar vermeyle ilgili yapmış olduğu çalışmalarında March (1963) da sürecin üç basamaktan oluştuğunu ifade etmektedir: Birinci basamakta karar vermeyi gerektirecek bir durumun, koşulun aranması yani zihinsel etkinlik durumu. İkinci basamakta muhtemel davranış örüntülerini keşfetme ve geliştirme yani tasarımsal etkinlik. Üçüncü ve son basamaktaysa bireyin alternatif durumlar arasından en uygun hareket tarzını seçme ve davranışta bulunması bulunmaktadır (Akt. Sinangil, 1992: 172).

Bergland (1974) da bir süreç olarak karar verme durumunda bazı aşamaların olduğunu ifade etmektedir (Akt: Eldeleklioğlu, 1996):

1. Problemin hissedilmesi, sıkıntılı bir durum karşısında yeni bir davranış örüntüsünün aranması,
2. Problemin tanımı, sıkıntı veren durumun çözülmesi gereken bir problem olarak tanımlanması,
3. Seçeneklerin oluşturulması, gerçekleşme ihtimali en fazla olan seçeneğe yönelme durumu,
4. Seçenekler hakkında bilgi toplama, bütün seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini içeren bilgilerin toplanması,
5. Seçenekler hakkında toplanmış olan bu bilgilerin, ihtiyaçları karşılama noktasında değerlendirilmesi,
6. Bütün uygun seçeneklerin belirlenmesi ve planın uygulamaya konması,
7. Elde edilen sonucun değerlendirilmesi.

Karar verme sürecinde bulunan her birey bu aşamalardaki davranışları sergilemediği gibi, farklı karar durumlarında farklı bireylerin farklı tepkiler gösterdikleri gözlenmiştir (Dinklage, 1967, Akt. Kuzgun, 1992: 162).

Karar verme kuramlarıyla ilgili yapılacak araştırmaların karar verme süreci üzerine odaklanması gerektiğini ifade eden Zeleny (1982) karar verme sürecini üç döneme ayırmıştır:

Karar verme sürecinde ilk dönem karar öncesi dönemdir. Bu dönemde bir çatışma durumunun, bir problemin varlığı söz konusudur. Bu problem durumu bireyi karar vermeye götüren bir gerginliği ortaya çıkarmaktadır. Kişi kendisi için en iyi olan seçenekleri aramaya başlar ve seçeneklerin ortaya çıkartacağı sonuçları detaylı bir şekilde değerlendirir. Karar verici konumundaki birey değerlendirmiş olduğu bu seçenekleri kendisine göre sıralar.

Karar verme sürecinde ikinci dönem olan karar döneminde kişi, karar durumuna adapte olduktan sonra elindeki bütün seçenekleri değerlendirir ve en idealseçeneği tercih etmek için bu bilgileri karşılaştırır, ideal olmayanları elemeye başlar ve uygulamaya koyacağı kararı belirler.

Karar sonrası dönemde, birey vermiş olduğu kararın sonucunda ortaya çıkan koşulların bir değerlendirmesini yapar (Akt.Ersever, 1996). İnsan

herhangi bir konuda karar vermeye yönelik bir ihtiyaç duyduğunda karar verme süreci başlamıştır (Savur, 2017).

Pitz ve Harren (1980) karar verme sürecinde dört ögenin varlığından söz etmektedir. Bunlar;

1. Karar verecek kişinin ulaşmayı amaçladığı hedefler,
2. Bireyin alternatif seçenekler arasından tercihte bulunacağı durumlar,
3. Seçeneklerin ortaya çıkaracağı muhtemel sonuçlar,
4. Karar verecek kişinin ihtiyaçlarını giderme noktasında bütün seçeneklerin değerlendirilmesi (Yiğit, 2005).

Adair'e (2000) göre karar verme sürecinde ilk önce problem belirlenmeli. İkinci olarak kişi ihtiyaç duyduğu bilgileri toplamalı, üçüncü adımda karar verici birey sonuca ulaşabilmek için ideal seçenekleri oluşturulmalı, dördüncü adım bir kararın verilmesi, son olarakta karar vericinin vermiş olduğu kararları uygulaması ve sonuçlarını değerlendirmesi gerekmektedir (Deniz, 2002).

Jannis ve Mann'a (1977) göre birçok seçenek arasından en ideal tercihi yapabilen, seçimleri sonucunda elde edeceği kazanımları değerlendiren, seçeneklerin olumlu ve olumsuz sonuçlarını dikkatlice inceleyen ve nahoş durumlarda dahi kararları için plan yapabilen kimseler etkili ve sağlıklı karar veren kişilerdir (Eldeleklioğlu, 1996).

3.3. KARAR VERME STRATEJİLERİ

Karar davranışı karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte tercihte bulunması gereken bir durumla karşılaşan birey çeşitli davranış seçeneklerini belirler ve değerlendirir. Bunun sonucunda da seçeneklerden birinde karar kılıp bu kararını uygulamaya başlar. Bireyin karar verirken yaptığı işlemler ve izlemiş olduğu yollar karar stratejisi olarak tanımlanmaktadır(Kuzgun, 2017: 152).

Karar vermeyi gerektiren durumlarda bireylerin farklı bir takım stratejiler kullandıkları belirlenmiştir. Bireyin kullanmış olduğu karar stratejileri önceden planlanarak kullanılabilirdiği gibi, karar vermeyi gerektiren koşullarla karşı karşıya kalındığında da belirlenebilmektedir (Ersever, 1996).

Karar verme konusunda sorun yaşayan gençler üzerine yaptığı araştırması sonucunda Dinklage (1967) sekiz karar verme stratejisi belirlemiştir (Kuzgun, 2017: 152-153):

1. İçtepisel karar verenler: Bu yaklaşımı benimseyen kişiler karşılaştıkları ilk seçeneğe yönelirler, sadece duygu ve isteklerine göre birden karar verirler. Bu durum bireyin belirsizliğe tahammülsüzlüğünden kaynaklanmış olabilir. Karar verirken seçenekleri değerlendirmek belirsizlikle geçen süreyi uzatmaktadır. Yaşanan belirsizlik durumu bazı bireylerde bunaltı yaratmaktadır ve kişi bu durumdan kurtulmak için o an kendisine uygun görünen seçeneklerden birine yönelmektedir.
2. Kadereci davranma: Verilecek olan kararı çevresel şartlara yada kadere bırakırlar, ellerinden herhangi bir şey gelmeyeceğini her şeyin kadere bağlı olduğunu düşünürler.
3. Boyun eğme: Bu kişiler karar verirken kendi özgür iradelerini ortaya koyamazlar, başkalarının planlarına veya önerilerine göre davranırlar.
4. Erteleme: Kararlarını erteleyen kişiler sorunları hakkında düşünmeyi ve eyleme geçmeyi ertelerler yani sorunlarını askıya alırlar.
5. Kendilerine eziyet edenler: Bu bireyler karar verirken karşılarına çıkan seçenekler hakkında bilgi toplamaya ve seçenekleri düşünmeye gereğinden fazla zaman harcarlar ve edindikleri bilgilerin içinde kaybolurlar.
6. Planlı karar verenler: Bu stratejiyi kullananlar bir amaca ulaştıracak seçenekleri sistemli bir şekilde incelerler ve istekleri ile ellerindeki olanakları arasında dengeyi sağlayacak en iyi seçeneği tercih etmeye çalışırlar.
7. Sezgisel davranma: Bu karar stratejisini kullanan bireyler, karar verirken bilinçdışı güdülere ağırlık verirler. Verdikleri kararın doğruluğundan son derece emindirler.
8. Donup kalma: Bu kişiler karar vermeleri gerektiğinin bilincindedirler ancak karar verecek gücü kendilerinde bulamazlar, kararlarla ilgili plan yapamaz, erteleme kararı veremez ve seçenekler hakkında bilgi toplamaktan kaçınırlar.

Karar verme stratejileriyle ilgili bir diğ er sınıflandırma Scott ve Bruce (1995) tarafından yapılmıştır. Yapmış oldukları araştırma sonucunda dört karar verme sitili tanımlamışlardır. Bunlar (Yiğ it, 2005).

1. Rasyonel Karar Verme Sitili: Alternatif seçeneklerin araştırılıp mantıklı bir şekilde değerlendirildiğ i durumdur.
2. Sezgisel Karar Verme Sitili: Karar verirken önsezi ve duygulara güvenin ön planda olduğu karar verme sitilidir.
3. Bağımlı Karar Verme Sitili: Karar verme durumunda başkalarının öneri ve yönlendirmelerinin dikkate alındığı yaklaşım.
4. Kaçınan Karar Verme Sitili: Karar vermeden kaçınan davranılan durumlarda kullanılan yaklaşım.

Osipow ve Reed (1985), Johonson (1978) karar verme stratejilerini karar ve kararsızlık boyutu şeklinde ele almaktadır. Bu model; içinden geldiğ i gibi spontan davrananlar, sistematik davrananlar, içsel güçlerine dayananlar ve başka insanların önerilerini alanlar olmak üzere dörde ayrılmıştır. İçlerinden geldiğ i gibi spontan davranan bireyler bir seçenekten başka bir seçeneğe kolaylıkla atlamakta ve sorunu çabucak sonuçlandırmaya çalışmaktadır. Sistematik davrananlar, seçenekler hakkında dikkatli bir şekilde ve detaylı bilgi toplamakta, elde ettiğ i verileri çok yönlü olarak değerlendirmektedirler. İçsel güçlerine dayananlar, edindikleri bilgiyi sakin bir şekilde tek başlarına değerlendirirler. Dışsal olanlar ise çevrelerindeki başka kimselerle tartışarak bir çözüme ulaşırlar. Ospino ve Reed karar verme stratejilerini, kararsızdan kararlıya uzanan bir çizgi üzerine yerleştirmektedir. Kararsızdan kararlıya sırasıyla; içten geldiğ i gibi spontan davranan ve dışsal olanlar, sonrasında içten geldiğ i gibi spontan davranan ve içsel olan, sistematik ve dışsal olanlar, sistematik ve içsel olanlar şeklinde sıralamışlardır (Kuzgun, 2017:153-154).

Harren karar verme durumlarında bireyin, rasyonel karar verme, bağımlı karar verme ve sezgisel karar verme sitillerinden birini kullandığını belirtmektedir. Rasyonel karar verme sitili, akılcı düşünerek kararın verilmesidir. Bağımlı karar verme sitili, çevresindeki kişilerin fikir ve beklentilerini düşünerek kararın verilmesidir. Sezgisel karar verme sitili de, duygusal bir şekilde kararın verilmesidir (Yaş ar, 2016:40).

Kuzgun'un (1992: 163) geliştirmiş olduğu karar stratejileri ölçeğine göre beş karar stratejisi tanımlanmıştır:

1. Sezgisel Karar Verme Stratejisi: Karar verme durumunda duyguların doğru seçeneğe gütüreceğine inanma ve hoş gelen seçeneğe yönelme.
2. Bağımlı Karar Verme Stratejisi: Karar verirken başka kimselerin fikirlerine önem verme, onların doğruyu bildiklerine inanma.
3. Mantıklık Karar Verme Stratejisi: Bütün seçeneklerin dikkatlice incelenmesi, tüm olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirme.
4. Aceleci Karar Verme Stratejisi: Kararsız olmanın yaratmış olduğu belirsizlik durumunda sıkıntı duyma ve hemen acele bir biçimde karar verme.
5. Kararsızlık: Verdiği kararlardan hoşnut olmama ve kararlarını değeristirmek isteme durumudur.

Karar verme stratejileriyle ilgili literatürde araştırmacılar, insanların karar verme durumlarında birbirlerinden farklı stratejiler kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmalarda karar verme stratejisi ve karar verme stili kavramları, eř anlamlı olarak ele alınmış ve bu kavramlar biri diğerini içerecek şekilde kullanılmaktadır (Ersever, 1996).

3.4. KARAR VERME DURUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Karar verme durumunu etkileyen faktörlerin başında yaş gelmektedir. Bireylerin yaşı ilerledikçe edindikleri bilgi, beceri ve deneyimleri artmakta ve kişi daha mantıklı davranmaktadır. Seçeneklerin sayısının fazla olması ve seçeneklerin benzerliği karar verme işleminde bireyin harcadığı zamanı arttırmakta ve karar verme durumunu etkilemektedir (Kuzgun, 2017:154- 238).

Algılama, güdülenme, kavrama gibi bir takım psikolojik özellikler karar verme davranışını etkilemektedir. Karar verme davranışını bireyin sahip olduğu kişilik özellikleri de etkilemektedir (Karakaya, 1998). Kişilik, bir insanı diğerlerinden ayıran, doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı özelliklerin bütünüdür (Senemoğlu, 2001:21).

Bireysel verilen kararlarda birey, tek başına bir sorunun varlığını hisseder, sorunu çözmek için seçenekleri dikkatlice inceler ve bunu yaparken

kendi hafızasına, bilgisine veya diğer insanların bilgisine başvurur. Fakat seçimi kendisi yapar. İnsanların karar verirken, kararlarının toplum tarafından kabul edilmiş bazı standartlara uygun olmasına dikkat ettiği gözlemlenen bir durumdur. Yani kısacası toplumsal faktörler bireyin kararını etkilemektedir (Genç, 1994).

Zaman kavramı da karar verme davranışını etkileyebilen faktörlerden biridir. Faydalı kararlar verebilmek için yeterli zamana sahip olmak gerekir. Bireyin vereceği kararın etkisinin büyük olduğu durumlarda, kişi en iyi yolu bulabilmek için daha fazla zamana ihtiyaç duymaktadır. Karar verici yeterli zamana sahip değilse, vereceği kararın sağlıklı-faydalı olma ihtimali düşer.

Karar verme durumunda birey sahip olduğu kaynaklarını en iyi şekilde kullanmalı ve kendisini sınırlayacak olan engellerden kaçınmalıdır. Bu sayede karar veren bireyler, hedeflerine ulaşmalarını etkileyebilecek sınırlayıcı durumları yönetebilirler. (Can, 2009).

3.5. KARAR VERME İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kuzgun (1992)'de karar verme durumunda kullanılan stratejileri ölçmek amacıyla, Karar Stratejileri Ölçeğini geliştirmiştir. Bu çalışma 574 lise öğrencisine uygulanarak geliştirilmiştir. Her biri 10 maddeden oluşan, içtepsel, mantıklı, bağımlı ve kararsızlık olmak üzere dört karar verme stratejisini ölçen, karar stratejileri ölçeği geliştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre kız öğrencilerin, Mantıklı ve Bağımlı karar ölçeği ile Kararsızlık ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarının, erkeklerin aldığı puanların ortalamalarından yüksek çıktığı bulunmuştur. Erkeklerin de İçtepsel karar ölçeği puanlarının ortalamalarının kızların puanlarından yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. 574 kişilik öğrenci grubunun arasından rastgele seçilen 102 kişinin puan ortalamaları, sanatçı, hukukçu, doktor ve subaylardan oluşan 105 kişilik bir yetişkin grubunun karar stratejileri puanlarıyla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada 16-18 yaş arası öğrencilerle, 25-40 yaş arasındaki yetişkinlerin karar stratejileri puanları arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Fakat örneklem grubundaki öğrencilerin lise son sınıf olmaları ve bazı önemli karar yaşantıları geçirdikleri bir dönemde olmaları yetişkin bireylerinkine benzer olgunluğu göstermelerine yardımcı olmuş olabilir. Ek olarak gruplar en

çok mantıklı karar verme stratejisini kullanmakta, bunu bağımlı karar ve içtepisel karar stratejileri izlemektedir. Kararsızlık ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ise diğerlerinin arasında en düşük olanıdır (Kuzgun,1992).

Eldeleklioğlu (1996)'da karar stratejileri ile anne-baba tutumu arasındaki ilişkiyi incelediği doktora tez çalışmasını, 500 üniversite öğrencisi üzerinde yapmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, demokratik anne-baba tutumu ile mantıklı karar ve bağımsız karar verme arasında olumlu bir ilişki, kararsız olma arasında ise olumsuz ilişki bulunmuştur. Koruyucu,istekçi ve otoriter ana-baba tutumları ile kararsızlık arasında olumlu, otoriter ana-baba tutumuyla mantıklık karar verme arasında olumsuz ilişki bulunmuştur ve bu ilişkiler 0.01 seviyesinde anlamlıdır (Eldeleklioğlu,1996).

Ersever (1996), doktora tez çalışmasında, etkileşim grubu deneyimlerinin ve karar verme becerileri kazanma programının uygulamasına katılmanın üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisini araştıran, örneklem grubu 140 üniversite öğrencisi olan deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları iki deney grubunun, karar stratejileri ölçeği, içtepisel karar ve mantıklı karar verme stratejileri alt ölçeklerinden elde ettikleri ön test ve son test ölçüm puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etkileşim grubuna ve karar verme becerileri kazanma programına katılmanın üniversite birinci sınıf öğrencilerinin içtepisel karar verme davranışlarında bir azalmaya ve mantıklı karar verme davranışlarında bir artışa sebep olduğu görülmüştür (Ersever, 1996).

Yalçınkaya (1990) Türkiye'deki ailelerin karar verme davranışlarına yönelik yüksek lisans tez çalışmasını gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre sosyoekonomik durumun; seçim yapma, karar verme zamanı ve çok yönlü karar verme davranışı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyoekonomik seviyesi yüksek düzeyde olan aileler, düşük sosyoekonomik seviyedeki ailelere kıyasla daha uzun bir zamanda ve çok yönlü karar vermektedirler (Yalçınkaya, 1990).

Güçray (1998) sosyodemografik bazı değişkenler ile aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve atılganlık durumunun karar verme

stilleri ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmasının örneklemini random bir şekilde seçilen 290 kız, 510 erkek lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre karar verme stilleri ile sosyal destek, atılganlık ve sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Köksal ve Gazioğlu (2007)'de ergenlerin duygusal zekâları ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre duygusal zekânın kız öğrencilerde, erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu, duygusal zekâyla mantıklı karar verme stratejisi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve bağımlı karar verme stratejisi ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Deniz (2002) doktora tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerini Transaksiyonel analiz baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre incelemiştir. Çalışmanın örneklemini üniversite birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencisi olan 486 kişi oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin bağımsız karar verme ve mantıklı karar verme davranışları baskın ben durumlarından etkilenmemektedir fakat kararsız karar verme stratejisi ve içtepisel karar verme stratejisi puanlarının ortalamaları baskın ben durumlarından etkilenmektedir. Cinsiyet değişkenine göre; kızların mantıklı karar verme stratejileri erkeklerinkinden anlamlı seviyede yüksek çıkmıştır, diğer karar stratejilerinde cinsiyet değişkenine göre farklılaşma bulunmamıştır. Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin kararsız karar verme stratejisinden aldıkları puanların ortalamaları, dördüncü sınıf öğrencilerinden anlamlı seviyede yüksek çıkmıştır, diğer karar stratejilerinde sınıfa göre farklılaşma bulunmamıştır.

Tiryaki (1997) üniversite öğrencilerinin karar verme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi konu başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; üniversite öğrencilerinin karar verme stratejilerini, sınıf, cinsiyet, anne ve babanın eğitim seviyesi ve kendine saygı değişkenleri bağlamında incelemiştir. Bu çalışma 604 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre birinci sınıf üniversite öğrencilerinin kararsızlık stratejisinden aldıkları puan ortalamaları dördüncü sınıf öğrencilerinden yüksek bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre kız

öğrencilerin içtepesel karar verme stratejisi puan ortalamaları, erkeklere göre anlamlı seviyede yüksek çıkarken, kararsızlık ve mantıklı karar verme stratejileri puan ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır. Öğrencilerin içtepesel, mantıklı ve kararsızlık stratejisi puanlarının ortalamalarının anne ve babaların eğitim seviyelerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca kendine saygısı düşük olan üniversite öğrencilerinin, kendine saygısı yüksek olan öğrencilere göre içtepesel karar verme stratejisi ve kararsızlık puan ortalamalarının yüksek olduğu ve kendine saygı seviyesi yüksek olan üniversite öğrencilerinin, mantıklı karar verme stratejisi puan ortalamalarının kendine saygı seviyesi düşük olan öğrencilere kıyasla yüksek olduğu bulunmuştur.

Brown ve Mann (1990) ergen bireylerin ailedeki kararlara katılımları ve dikkatli karar vermeleriyle bazı değişkenlerin ilişkisini incelemişlerdir. Olumlu aile ortamının ergenin dikkatli bir şekilde karar vermesinde etkili olduğu sonucunu bulmuşlardır (Deniz, 2002).

Abelson ve Levi (1985) karar verme durumuyla ilgili yapmış oldukları çalışmalarında iki çeşit karar verme durumu olduğunu, bunlardan ilkinde bireylerin kendi düşünceleriyle karar verdiklerini, ikinci durumda ise çevresinden edindikleri bilgilerle karar verdiklerini belirtmişlerdir (Eldeleklioğlu, 1996).

Osipow ve Reed (1985), üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri ile mesleki kararsızlık durumlarının incelenmesi başlıklı araştırmasını 203 psikoloji öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilere mesleki karar envanteri ve Johnson karar verme envanterini uygulamışlardır. Elde edilen verilere göre mesleki kararsızlık ile karar verme stratejileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kariyer karar verme ölçeğinde en yüksek puanı spontane ve dışsal karar verme şekli alırken bunu spontane ve içsel karar verme şekli izlemiştir. Mesleki kararsızlık yaşayan üniversite öğrencileri spontan dışsal karar verme stratejilerini kullanmaktadır (Birdal, 2013).

Dinklage (1962) cinsiyet değişkenine göre yapmış olduğu araştırmada kızların, erkeklerden daha içtepesel olduğu sonucuna ulaşmıştır. Lewis'in

(1981) alışmasında ise erkeklerin kızlardan daha içtepisel kararlar verdiklerini bulmuşlardır (Kuzgun, 2017:154).

4. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın hipotezleri, sınırlılıkları, modeli, örnekleme ve araştırmada kullanılan ölçme araçları hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet, eğitim durumu, sınıf, yaş ve yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
2. Karar Stratejileri Ölçeği, içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutları cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sınıf ve yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.
3. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar verme stratejileri, içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu alt boyutlarından akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusunun, karar verme stratejileri alt boyutları (içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık) üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

4.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada yöntem olarak ilişki tarama modeli yöntemi kullanılmıştır. İlişki tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikteliği ve bu birlikteliğin derecesini belirlemeye çalışılan araştırma modelidir. Korelasyon türü ilişki modeli değişkenlerin birlikteliği değişim seviyelerini öğrenmeyi amaçlar (Karasar, 2017: 114-115).

4.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örneklemini İstanbul Arel Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 100 Kadın ve 100 Erkek olmak üzere toplam 200 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Veri Formu, Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ve Karar Stratejileri ölçeği uygulanmıştır. Ölçekler örneklem grubuna seçkisiz (random) bir şekilde uygulanmıştır.

4.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

4.4.1. SOSYO-DEMOGRAFİK FORM

Araştırmada katılımcılara cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sınıf ve yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer gibi soru ifadelerinden oluşan sosyodemografik form kullanılmıştır.

4.4.2. AKADEMİK ORTAMLARDA OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU ÖLÇEĞİ

Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Volkan Alkan (2015) tarafından geliştirilmiş anket şeklinde bir ölçektir. Olumsuz değerlendirilme korkusunun davranışsal etkileri (birinci faktör) ve olumsuz değerlendirilme korkusunun bilişsel etkileri (ikinci faktör) olmak üzere iki faktörden oluşan ölçek öğrencilerin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Birinci faktör için iç tutarlılık katsayısı 0,854, ikinci faktör için 0,776'dır. Ölçeğin tümüne ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.77 bulunmuştur. Bu ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenilirliğinin yeterli seviyede olduğunu göstermektedir. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.86 bulunmuştur, bu ölçeğin test tekrar test güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek beşli likert tipinde (1: hiç uygun değil, 2: uygun değil, 3. Biraz uygun, 4: uygun, 5: tamamen uygun) 22 maddeden oluşan geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmış bir ölçektir.

4.4.3. KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ

Karar Stratejileri ölçeği Yıldız Kuzgun (1992) tarafından geliştirilmiş geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış 40 maddeden oluşan beşli likert

tipinde (1: hiç uygun değil, 2: çok az uygun, 3: kısmen uygun, 4: oldukça uygun, 5: tamamen uygun) bir ölçektir. Ölçek her biri 10 maddeden oluşan “içtepisel karar stratejisi, mantıklı karar stratejisi, bağımlı karar stratejisi ve kararsızlık” olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları içtepisel karar:0,75, mantıklı karar:0,72, bağımlı karar:0,55 ve kararsızlık:0,70 bulunmuştur. Korelasyon katsayıları içtepisel:0,81, mantıklı:0,80, bağımlı:0,52, kararsızlık:0,86 bulunmuştur.

4.5. SINIRLILIKLAR

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul Arel Üniversitesi'nde Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü seviyesinde öğrenim görmekte olan 100 kadın, 100 erkek toplamda 200 üniversite öğrencisi ile sınırlıdır.

5. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya dâhil edilen bireylere ilişkin betimsel istatistikler ve hipotez testlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

5.1. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada anket formundan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 20,0 paket programı kullanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin tanıtıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans analizi kullanılmış olup, elde edilen bulgular frekans dağılım tabloları ile gösterilmiştir.

Katılımcıların Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ve Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanlara ait ortalama, standart sapma, alt ve üst değer gibi tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ve Karar Stratejileri Ölçeği'nden aldıkları puanların karşılaştırılmasında kullanılacak olan hipotez testlerine karar vermek adına ölçeklerden alınan puanların normal dağılıma uyumu QQ plot grafiği ve çarpıklık-basıklık değerleri ile incelenmiş ve veri setinin normal dağılıma uyduğu tespit edilmiştir. Buna göre tanıtıcı özelliklerine göre Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ve Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasında parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyet ve yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yer değişkenlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında, bağımsız değişken 2 kategoriden oluştuğundan dolayı bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Katılımcıların yaş, eğitim düzeyi ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ise bağımsız değişken 3 kategoriden oluştuğundan dolayı varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre bağımsız değişkenin

kategorileri arasında fark çıkması durumunda, farkın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için varyanslar homojen olduğundan Bonferroni testi kullanılmıştır.

Araştırmaya dâhil edilen bireylerin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Karar Stratejileri Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların Karar Stratejileri Ölçeğinin alt boyutları olan içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık boyutları puanlarını yordama durumu regresyon analizi ile incelenmiştir.

5.2. BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmaya dâhil edilen bireylerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin betimsel istatistikler

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	100	50,0
Erkek	100	50,0
Yaş		
18-22 arası	115	57,5
23-26 arası	53	26,5
27-30 arası	14	7,0
30 ve üzeri	18	9,0
Eğitim Düzeyi		
Önlisans	93	46,5
Lisans	46	23,0
Yüksek Lisans	61	30,5
Sınıf		
1. Sınıf	45	22,5
2. Sınıf	61	30,5
3. Sınıf	25	12,5
4. Sınıf	8	4,0
Lisansüstü	61	30,5
Yaşamın Büyük Çoğunluğunun Geçtiği Yer		
Köy ve İlçe	44	22,0
İl	156	78,0

Tablo 1'e göre, katılımcıların %50'sinin (n=100) kadın, %50'sinin (n=100) erkek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen bireylerin %57,5'i (n=115) 18-22 yaş aralığında, %26,5'i 23-36 yaş aralığında, %7'si (n=14) 27-30 yaş aralığında ve %9'u (n=18) 30 yaşın üzerindedir. Katılımcıların %46,5'i (n=93) ön lisans düzeyinde, %23'ü (n=46) lisans düzeyinde ve %30,5'i (n=61) yüksek lisans düzeyinde eğitim görmektedir. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin 22,5'i (n=45) 1. sınıfta, %30,5'i (n=61) 2. sınıfta, %12,5', (n=25) 3. sınıfta, %4'ü (n=8) 4. sınıfta ve %30,5'i lisansüstü düzeyinde eğitim görmektedir. Katılımcıların %22'si (n=44) yaşamının büyük çoğunluğunun köy ve ilçelerde, %78'i (n=156) ise illerde geçtiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların araştırmada kullanılan Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ve Karar Verme Stratejileri Ölçeği'nden elde ettikleri puanlara ilişkin ortalama, standart sapma, alt ve üst değer gibi tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların ve Karar Verme Stratejileri Ölçeği ve Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler

	n	\bar{x}	s	Min	Max
Karar Verme Stratejileri					
İçtepesel Karar	200	28,81	4,89	18,0	40,0
Mantıklı Karar	200	34,66	6,06	21,0	50,0
Bağımlı Karar	200	24,11	3,32	16,0	33,0
Kararsızlık	200	26,93	5,85	14,0	42,0
Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu					
	200	54,76	12,44	22,0	93,0

Araştırma kapsamına alınan bireylerin Karar Verme Stratejileri Ölçeğinde yer alan içtepesel karar alt boyutundan $\bar{x}=28,81\pm4,89$ puan, mantıklı karar alt boyutundan $\bar{x}=34,66\pm6,06$ puan, bağımlı karar alt boyutundan $\bar{x}=24,11\pm3,32$ puan ve kararsızlık alt boyutundan $\bar{x}=26,93\pm5,85$ puan aldıkları tespit edilmiştir.

Katılımcıların Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $\bar{x}=54,76\pm 12,44$ olduğu, Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları en düşük puanın 22, en yüksek puanın ise 93 olduğu saptanmıştır.

5.3. HİPOTEZ TESTLERİ

Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması

Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	p
Kadın	100	51,78	12,28	-3,485	0,001
Erkek	100	57,75	11,93		

Tablo 3'e göre, üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin akademik ortamlarda yaşadığı olumsuz değerlendirilme korkusu ($x=57,75$) kadın öğrencilerin akademik ortamlarda yaşadığı olumsuz değerlendirilme korkusundan ($x=51,78$) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların yaşa göre karşılaştırılması

Yaş	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
18-22 arası	115	56,40	13,25			
23-26 arası	53	52,81	9,94	2,179	0,092	Yok
27-30 arası	14	55,28	12,49			
30 ve üzeri	18	49,61	12,39			

Tablo 4'e göre, üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
Ön Lisans	93	55,25	12,83			
Lisans	46	55,80	13,64	0,695	0,500	Yok
Lisansüstü	61	53,22	10,85			

Tablo 5'e göre, üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyi

değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
1. Sınıf	45	57,00	12,74			
2. Sınıf	61	55,72	13,85			
3. Sınıf	25	52,32	10,94	0,928	0,449	Yok
4. Sınıf	8	54,25	15,32			
Lisansüstü	61	53,22	10,85			

Tablo 6’ya göre, üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre karşılaştırılması

Y.B.Ç.G.Y	n	\bar{x}	s	t	p
İlçe	44	56,36	10,54		
İl	156	54,31	12,92	0,965	0,336

Tablo 7’ye göre, üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre anlamlı fark göstermemektedir ($p<0,05$).

Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	p
İçtepesel Karar	Kadın	100	28,47	4,98	-0,996	0,320
	Erkek	100	29,16	4,80		
Mantıklı Karar	Kadın	100	35,70	6,28	2,442	0,015
	Erkek	100	33,63	5,68		
Bağımlı Karar	Kadın	100	24,21	3,49	0,403	0,687
	Erkek	100	24,02	3,16		
Kararsızlık	Kadın	100	26,61	6,20	-0,772	0,441
	Erkek	100	27,25	5,50		

Tablo 8’e göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin içtepesel karar, bağımlı karar ve kararsızlık boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$). Fakat, üniversite öğrencilerinin mantıklı karar boyutundan aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Kadınların mantıklı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması ($x=35,70$) erkeklerin mantıklı karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından ($x=33,63$) anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların yaşa göre karşılaştırılması

	Yaş	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
İçtepesel Karar	18-22 arası	115	29,52	4,69	1,914	0,129	Yok
	23-26 arası	53	27,84	5,13			
	27-30 arası	14	27,71	5,60			
	30 ve üzeri	18	28,00	4,51			
Mantıklı Karar	18-22 arası	115	35,07	5,80	1,387	0,248	Yok
	23-26 arası	53	34,88	6,35			
	27-30 arası	14	33,71	6,80			
	30 ve üzeri	18	32,11	6,11			
Bağımlı Karar	18-22 arası	115	25,03	3,20	9,541	0,000	1-2 ve 1-4
	23-26 arası	53	23,11	3,12			
	27-30 arası	14	23,78	3,14			
	30 ve üzeri	18	21,44	2,54			
Kararsızlık	18-22 arası	115	28,35	5,76	8,754	0,000	1-2, 1-4, 3-2 ve 3-4
	23-26 arası	53	24,90	4,71			
	27-30 arası	14	28,35	5,22			
	30 ve üzeri	18	22,66	6,49			

Tablo 9'a göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin içtepesel karar ve mantıklı karar boyutundan aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 9'a göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, 18-22 yaş (25,03) aralığındaki öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması 23-26 yaş (23,11) aralığındaki aralığındaki ve 30 yaşın (21,44) üzerindeki öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde büyük bulunmuştur.

Tablo 9'a göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin kararsızlık boyutundan aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı farklılık

göstermektedir ($p < 0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, 18-22 yaş (28,35) aralığındaki öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalaması 23-26 yaş (24,90) aralığındaki aralığındaki ve 30 yaşın (22,66) üzerindeki öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde büyük bulunmuştur. Benzer şekilde, 27-30 yaş (28,35) aralığındaki öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalaması 23-26 yaş (24,90) aralığındaki aralığındaki ve 30 yaşın (22,66) üzerindeki öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde büyük bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Eğitim Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
İçtepesel Karar	Ön Lisans	93	29,25	4,84	3,395	0,036	3-1 ve 3-2
	Lisans	46	29,67	5,11			
	Lisansüstü	61	27,49	4,61			
Mantıklı Karar	Ön Lisans	93	35,78	5,95	3,046	0,051	Yok
	Lisans	46	33,54	5,38			
	Lisansüstü	61	33,80	6,51			
Bağımlı Karar	Ön Lisans	93	24,84	3,41	11,074	0,000	3-1 ve 3-2
	Lisans	46	24,73	3,21			
	Lisansüstü	61	22,52	2,71			
Kararsızlık	Ön Lisans	93	27,68	6,09	7,408	0,001	3-1 ve 3-2
	Lisans	46	28,43	5,38			
	Lisansüstü	61	24,63	5,19			

Tablo 10'a göre üniversite öğrencilerinin mantıklı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması anlamlı fark göstermemektedir ($p > 0,05$).

Tablo 10'a göre üniversite öğrencilerinin içtepisel karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$).Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, lisansüstü ($x=27,49$) düzeyinde eğitim gören öğrencilerin içtepisel karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması önlisans ($x=29,25$) ve lisans ($x=29,67$) düzeyinde eğitim gören öğrencilerin içtepisel karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 10'a göre üniversite öğrencilerinin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$).Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, lisansüstü ($x=22,52$) düzeyinde eğitim gören öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması önlisans ($x=24,84$) ve lisans ($x=24,73$) düzeyinde eğitim gören öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 10'a göre üniversite öğrencilerinin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalaması anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$).Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, lisansüstü ($x=24,63$) düzeyinde eğitim gören öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalaması önlisans ($x=27,68$) ve lisans ($x=28,43$) düzeyinde eğitim gören öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	s	F	p	Anlamlı Fark
İçtepesel Karar	1. Sınıf	45	29,42	4,34	1,655	0,162	Yok
	2. Sınıf	61	29,32	4,98			
	3. Sınıf	25	29,64	6,15			
	4. Sınıf	8	29,00	3,96			
	Lisansüstü	61	27,49	4,61			
Mantıklı Karar	1. Sınıf	45	35,91	6,46	1,876	0,116	Yok
	2. Sınıf	61	35,57	5,16			
	3. Sınıf	25	32,96	5,40			
	4. Sınıf	8	32,62	7,28			
	Lisansüstü	61	33,80	6,51			
Bağımlı Karar	1. Sınıf	45	25,26	3,07	6,751	0,000	4-1, 4-2, 4-3, 5-1, 5-2 ve 5-3
	2. Sınıf	61	24,86	3,53			
	3. Sınıf	25	24,52	3,04			
	4. Sınıf	8	22,75	3,80			
	Lisansüstü	61	22,52	2,71			
Kararsızlık	1. Sınıf	45	28,08	5,30	3,644	0,007	5-1, 5-2, 5-3, 5-4
	2. Sınıf	61	27,67	6,37			
	3. Sınıf	25	27,96	5,54			
	4. Sınıf	8	29,00	6,69			
	Lisansüstü	61	24,63	5,19			

Tablo 11'e göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin içtepesel karar ve mantıklı karar boyutlarından aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 11'e göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, 4. sınıfta ($x=22,75$) eğitim gören öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması 1. sınıf ($x=25,26$), 2. sınıf ($x=24,86$) ve 3. ($x=24,52$) sınıf öğrencilerinin bağımlı karar

boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur. Benzer şekilde, lisansüstü ($x=22,52$) eğitim gören öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması 1. sınıf ($x=25,26$), 2. sınıf ($x=24,86$) ve 3. sınıf ($x=24,52$) sınıf öğrencilerinin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 11'e göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin kararsızlık boyutundan aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, lisansüstü ($x=24,63$) seviyesinden eğitim gören öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalaması 1. sınıf (28,08), 2. sınıf ($x=27,67$), 3. sınıf (27,96) ve 4. Sınıfta ($x=29,00$) öğrenim gören öğrencilerin kararsızlık boyutundan aldıkları puanların ortalamasından anlamlı şekilde düşük bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinden aldıkları puanların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre karşılaştırılması

	Y.B.Ç.G.Y	n	\bar{x}	s	t	p
İçtepesel Karar	İlçe	44	30,59	4,70	2,769	0,006
	İl	156	28,31	4,84		
Mantıklı Karar	İlçe	44	35,38	5,72	0,892	0,373
	İl	156	34,46	6,16		
Bağımlı Karar	İlçe	44	25,52	2,90	3,255	0,001
	İl	156	23,71	3,33		
Kararsızlık	İlçe	44	28,18	4,89	1,611	0,109
	İl	156	26,57	6,06		

Tablo 12'ye göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin mantıklı karar ve kararsızlık boyutlarından aldıkları puanlar yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 12'ye göre, göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin içtepesel karar boyutundan aldıkları puanlar yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Yaşamlarının büyük çoğunluğu ilçede geçen öğrencilerin içtepesel karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması ($x=30,59$) yaşamlarının büyük çoğunluğu ilde geçenlerin içtepesel karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından ($x=28,31$) anlamlı bir şekilde büyük bulunmuştur.

Tablo 12'ye göre, göre, üniversite öğrencilerinin Karar Stratejileri Ölçeğinin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanlar yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Yaşamlarının büyük çoğunluğu ilçede geçen öğrencilerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalaması ($x=25,52$) yaşamlarının büyük çoğunluğu ilde geçenlerin bağımlı karar boyutundan aldıkları puanların ortalamasından ($x=23,71$) anlamlı bir şekilde büyük bulunmuştur.

Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile Karar Verme Stratejileri Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan Pearson korelasyon testinin sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile Karar Verme Stratejileri Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler

Karar Stratejileri	Verme	Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu
İçtepesel Karar	r	0,139
	p	0,049
Mantıklı Karar	r	0,117
	p	0,098
Bağımlı Karar	r	0,235
	p	0,001
Kararsızlık	r	0,459
	p	0,000

Tablo 13'e göre, akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile mantıklı karar alt boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=0,117$, $p>0,05$).

Tablo 13'e göre, akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile içtepesel karar ($r=0,139$, $p<0,05$) ve bağımlı karar ($r=0,235$,

$p<0,05$) alt boyutlarından alınan puanlar arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 13'e göre, akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile kararsızlık alt boyutundan alınan puanlar arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,459$, $p<0,05$).

Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nin alt boyutları olan davranışsal ve bilişsel boyutlarının Karar Verme Stratejileri Ölçeği'nin alt boyutları olan içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık boyutlarını anlamlı olarak yordayıp yordamadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu değişkenlerine göre içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık değişkenlerinin yordanmasına ilişkin regresyon analizi

	Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
İçtepesel Karar	Sabit	24,511	2,064		11,876	0,000
	Davranışsal	0,026	0,041	0,050	0,635	0,526
	Bilişsel	0,128	0,081	0,125	1,578	0,116
	R= 0,155	R ² = 0,024				
	F _(2,199) =2,421	p=0,091				
Mantıklı Karar	Sabit	27,097	2,526		10,728	0,000
	Davranışsal	-0,041	0,050	-0,065	-0,828	0,409
	Bilişsel	0,306	0,099	0,242	3,089	0,002
	R= 0,220	R ² = 0,048				
	F _(2,199) = 4,993	p=0,008				
Bağımlı Karar	Sabit	19,992	1,377		14,521	0,000
	Davranışsal	0,048	0,027	0,136	1,751	0,082
	Bilişsel	0,101	0,054	0,156	2,070	0,043
	R= 0,241	R ² = 0,058				
	F _(2,199) =6,074	p=0,003				
Kararsızlık	Sabit	16,778	2,212		7,584	0,000
	Davranışsal	0,254	0,044	0,411	5,785	0,000
	Bilişsel	0,122	0,087	0,100	1,403	0,162
	R= 0,465	R ² = 0,216				
	F _(2,199) =27,208	p=0,000				

Tablo 14'e göre, akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu değişkenleri ile oluşturulan model mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık değişkenlerini anlamlı bir şekilde yordarken, içtepesel değişkenini anlamlı olarak yordamamaktadır. Bir başka deyişle, oluşturulan model içtepesel karar ($R=0,155$, $R^2=0,024$, $p>0,05$) ile anlamlı bir ilişki göstermezken, mantıklı karar ($R=0,220$, $R^2=0,048$, $p<0,05$) ve bağımlı

karar ($R=0,241$, $R^2=0,058$, $p<0,05$) ile pozitif yönde düşük düzeyde ve kararsızlık ($R=0,465$, $R^2=0,216$, $p<0,05$) ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Modeli oluşturan iki değişken birlikte, iç tepkisel karar değişkenindeki toplam varyansın %2,4'ünü, mantıklı karar değişkenindeki toplam varyansın %4,8'ini, bağımlı karar değişkenindeki toplam varyansın %5,8'ini, kararsızlık değişkenindeki toplam varyansın %21,6'sını açıklamaktadırlar.

Tablo 14'e göre, standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin iç tepkisel karar, mantıklı karar ve bağımlı karar üzerindeki görece önem sırası akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu, akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu şeklindedir. Fakat, kararsızlık üzerindeki görece önem sırası ise akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu, akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu şeklindedir. Tablo 14'deki p değerleri incelendiğinde ise bilişsel boyutun mantıklı karar ve bağımlı karar üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu görülürken, davranışsal boyutun bu değişkenler üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Kararsızlık değişkeni üzerinde ise davranışsal boyut anlamlı bir etkiye sahipken bilişsel boyutun etkisi anlamlı değildir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre içtepisel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık değişkenlerinin yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği aşağıda sunulmuştur.

İçtepisel Karar= $24,511 + (0,026*D) + (0,128*B)$ (Model anlamlı değil, $p>0,05$)

Mantıklı Karar= $27,097 + (-0,041*D) + (0,306*B)$ (Model anlamlı, $p<0,05$)

Bağımlı Karar= $19,992 + (0,048*D) + (0,101*B)$ (Model anlamlı, $p<0,05$)

Kararsızlık= $16,778 + (0,254*D) + (0,122*B)$ (Model anlamlı, $p<0,05$)

6. BÖLÜM

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1. TARTIŞMA

Bu çalışmada akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun ve karar verme stratejileri ölçeğinin alt boyutlarının demografik değişkenlere göre nasıl şekillendiği, akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu(AOODK) ve karar stratejileri ölçeği arasında anlamlı farklılık olup olmadığı ve AOODK'nun karar verme stratejileri üzerindeki etkisi istatistiksel karşılaştırmaların sonuçlarına göre değerlendirilmiştir.

6.1.1. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE AOODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen verilere göre çalışmaya katılan erkek üniversite öğrencilerinin AOODK puanları, kadın üniversite öğrencilerine kıyasla anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde Ömür, Aydın ve Argon (2014)erkek öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin olumsuz değerlendirilme korkularının kadın öğrencilere kıyasla yüksek olduğunu tespit etmiştir. Avcı'nın (2015) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında da okul yöneticilerinin olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlara göre; erkek okul yöneticilerinin olumsuz değerlendirilmeden korkma seviyeleri kadın yöneticilere kıyasla daha yüksek bulunmuştur.18- 34 yaş arası, 532'si kadın ve 249'u erkek toplamda 781 katılımcı ile yapılan bir diğer çalışmadan elde edilen sonuçlara göre erkeklerin sosyal kaygı puanları kadınlarınkine kıyasla daha yüksek bulunmuştur ancak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Doğan,2009).Yapılan bazı araştırmalarda da erkeklerin yada kadınların sosyal kaygı seviyeleri yüksek bulunurken istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır(Leary ve Kowalski, 1995;Akt. Irmak, 2015).Cinsiyetler arasındaki çelişkili sonuçları inceleyen Leary ve Kowalski (1995) cinsiyet değişkeni açısından farklı sonuçlar elde etmenin sürpriz olmadığını ifade etmişlerdir.Leary ve Kowalski'ye göre kadın ve erkekler birbirinden farklı sosyal niteliklere sahip olarak sosyalleşmekte ve topluma karşı farklı imaj

sergilemeye odaklanmaktadır. Bu sebeple erkek veya kadının yaşamış olduğu sosyal kaygı, içinde yaşadıkları toplumsal ortamdan aldıkları geri bildirimlere bağlıdır. Yapılan çalışmalarda da erkek katılımcıların sosyal kaygılarının daha yüksek bulunması bu bağlamda değerlendirilirse, ilk önce erkeklerin toplum içindeki sosyalleşme süreçlerini incelemek gerekir. Yaşadığımız sosyal ortamda kadınların utangaç veya çekingen olmaları herhangi bir sorun olarak görülmemektedir. Bu noktada kadınların, erkeklere kıyasla toplumsal olarak kendilerini baskı altında hissetmedikleri ve bu durumu sorun olarak yaşamadıkları ifade edilebilir (Akt. Sübaşı, 2007). Literatürdeki bilgiler ve araştırmadan elde edilen istatistik sonuçları doğrultusunda cinsiyet değişkenleri arasındaki anlamlı farklılığın olması “Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezini destekler niteliktedir.

6.1.2. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE AOODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Eğitim durumu değişkeninden elde edilen istatistik sonuçlarındaki puanlar dikkate alındığında, eğitim durumu Ön lisans ($\bar{x}=55,25$) ve Lisans'tan ($\bar{x}=55,80$), Yüksek lisans ($\bar{x}=53,22$) seviyesine yükseldikçe, olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinden elde edilen puanlarda düşüş olmuştur, ancak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Eğitim seviyesindeki yükselmenin olumsuz değerlendirilme korkusunu azalttığı düşünülmektedir. Tosun (2013) yapmış olduğu çalışmada eğitim durumu yükseldikçe olumsuz değerlendirilme korkusu ortalama puanlarının düştüğünü fakat istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını ifade etmiştir. “Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi reddedilmiştir ancak eğitim durumu yükseldikçe AOODK ölçeğinden alınan puanlarda düşme olduğu için hipotezin kısmen desteklendiği ifade edilebilir. Elde ettiğimiz sonuçlar literatürle uyumaktadır.

6.1.3. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DEĞİŞKENİNE GÖRE AOODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Araştırmada yanıt aranan bir diğer durum üniversite öğrencilerinin AOODK ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasıdır. 1. Sınıfa giden öğrencilerin ortalama puanları($\bar{x}=57,00$), 2. Sınıf ($\bar{x}=55,72$), 3. Sınıf ($\bar{x}=52,32$), 4. Sınıf ($\bar{x}=54,25$) ve lisansüstü ($\bar{x}=53,22$) öğrencilerine kıyasla yüksek bulunmuştur fakat öğrencilerin AOODK ölçeğinden aldıkları puanlar sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre “Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi reddedilmiştir. İngilizce bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerle yapılan araştırmada sınıf seviyesi yükseldikçe olumsuz değerlendirilme korkusunun düştüğü ifade edilmiştir (Aydın, 2008). Üniversite öğrencilerinin olumsuz değerlendirilme korkusu ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışmada 1. sınıftaki öğrencilerin olumsuz değerlendirilme korkusu (ODK) seviyeleri, 3. Sınıfta eğitimine devam etmekte olan öğrencilerin ODK seviyelerinden yüksek bulunmuştur (Yıldız ve Toprak, 2016). Üniversiteye başlayan 1. Sınıfların yaşamış oldukları bir takım kaygılar(yeni arkadaş edinme, farklı sosyal ortam, akademik başarıya ilişkin kaygılar vb.) düşünüldüğünde bu sonuç daha iyi anlaşılmaktadır. 3. Sınıf öğrencilerinin üniversite ortamına, derslere, arkadaşlarına alışmış olmaları ve 1. Sınıftaki acemilik dönemini yaşamamaları sebebiyle bu tarz bir kaygı yaşamaları beklenmemektedir. 4. Sınıf öğrencilerinin puanlarının yükselmesi ise mezuniyet durumu ile ilgili yaşadıkları kaygıyla açıklanmaktadır (Yıldız ve Toprak, 2016). Literatürdeki bu bilgiler incelendiğinde, istatistik sonuçlarımızla paralellik göstermektedir.

6.1.4. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE AOODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin AOODK ölçeğinden aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre “Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık

göstermektedir” hipotezi reddedilmiştir. Aydın (2008) yapmış olduğu araştırmada genç öğrencilerin kendilerinden yaşça büyük olan öğrencilerden daha fazla kaygılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularımıza göre de en genç yaş grubu olan, 18-22 yaş aralığındaki öğrencilerin AOODK ölçeğinden aldıkları ortalama puanın diğer yaş gruplarından yüksek olması literatürle paralellik göstermektedir.

6.1.5. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAMLARINI GEÇİRDİKLERİ YER DEĞİŞKENİNE GÖRE AOODK ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Öğrencilerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yere göre AOODK ölçeğinden aldıkları puan karşılaştırmasında anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte İlçe ($\bar{x}=56,36$) ve İl’de ($\bar{x}=54,31$) yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçiren öğrencilerin ortalama puanları birbirine çok yakındır. Bu sonuç literatür ile uyumludur. Tosun’un (2013) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında da ve Yıldız ve Toprak (2016) yapmış olduğu araştırmada da olumsuz değerlendirilme korkusu puan ortalaması, yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri yer bakımından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırmamızdan elde edilen sonuca göre “Üniversite öğrencilerinin Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlar yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi reddedilmiştir.

6.1.6. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin karar stratejileri ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin içtepisel karar, bağımlı karar ve kararsızlık boyutundan aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Sadece mantıklı karar boyutunda cinsiyete göre kadınların ortalama puanı ($\bar{x}=35,70$), erkeklerin puanından ($\bar{x}=33,63$) anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Bu bulguya göre kadın öğrencilerin karar verirken, erkek öğrencilere kıyasla daha çok mantıklı karar verme stratejisini benimsedikleri söylenebilir.

Karar stratejileri ve cinsiyet değişkeni arasındaki farklar incelendiğinde literatürde birbirinden farklı bulgular olduğu görölmektedir. Daha önce Kuzgun (1992) tarafından yapılmış olan bir çalışmada kız öğrencilerin mantıklı karar ve bağımlı karar puanları ile kararsızlık alt boyutundan almış oldukları ortalama puanlar, erkek öğrencilerin ortalama puanlarından yüksek bulunmuştur. Erkek öğrencilerin içtepesel karar ortalama puanları da kız öğrencilerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Kuzgun'nun (1992) yapmış olduğu çalışmanın Mantıklı karar alt boyutundan elde edilen ortalama puanları verilerimizle örtüşmektedir. Ancak içtepesel karar, Bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutu ortalama puanları karşılaştırıldığı zaman araştırmadan elde ettiğimiz verilerle uyuşmamaktadır. Kararsızlık alt boyutu ortalama puanları incelendiğinde yapmış olduğumuz çalışmada erkek öğrencilerin ortalama puanlarının kadın öğrencilerden yüksek olduğu ancak anlamlı bir farklılık olmadığı görölmektedir. Bu noktada da Tiryaki(1997)'in kararsızlık alt boyutundan elde ettiği bulgularla tutarlı, Kuzgun ve Sinangil (1992)'in verileriyle uyumlu olmayan bir sonuç elde edilmiştir. Bulgular arasındaki farklılıklar ölçme aracından veya örneklem grubundan kaynaklanmış olabilir. Bu sonuçlar doğrultusunda karar verme stratejileri ölçęi alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığıyla ilgili kesin bir kana ya varabilmek için farklı örneklem gruplarıyla yeni çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. “Karar Stratejileri ölçęi, içtepesel karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi reddedilmiştir, “Karar Stratejileri ölçęi, mantıklı karar alt boyutu cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi kabul edilmiştir.

6.1.7. ÜNİVERSİTE ÖğRENCİLERİNİN YAş DEğİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEğİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Katılımcıların Karar Stratejileri ölçęinin İçtepesel ve mantıklı karar boyutundan aldıkları puanlar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutu ise yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. “Karar Stratejileri ölçęi, iç tepisel karar ve mantıklı karar alt boyutları yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi reddedilmiştir. “Karar Stratejileri ölçęi, bağımlı karar ve kararsızlık

alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi kabul edilmiştir.18-22 yaş grubundaki öğrencilerin Bağımlı karar verme stratejisiortalama puanı (\bar{x} =25,03), 23-26 yaş(\bar{x} =23,11) ve 30 yaşın (\bar{x} =21,44) üzerindeki öğrencilerin ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.Kararsızlık boyutunda ise 18-23 yaş (\bar{x} =28,35) aralığındaki öğrencilerin puanı 23-26 yaş ve 30 yaşın üzerindeki öğrencilerin puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Yine aynı şekilde 27-30 yaş arasındaki öğrencilerin kararsızlık ortalama puanları 23-26 yaş ve 30 yaş üzeri öğrencilerin puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.Alver (2004) psikolojik danışma ve rehberlik öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmasında 17-21 yaş grubundaki öğrencilerin mantıklı karar verme puan ortalamalarını (\bar{x} =35,57), 22-33 yaş grubundaki öğrencilerden (\bar{x} =33,46) yüksek bulmuştur. İçtepesel karar verme puanları birbirine yakın sonuçlar vermiştir(17-21yaş: \bar{x} =27,03)(22-33yaş: \bar{x} =27,22). Kararsızlık boyutunda ise 17-21 yaş aralığındaki öğrencilerin puanları (\bar{x} =25,04), 22-33 yaş aralığındaki öğrencilerden yüksek ve anlamlı farklılık bulunmuştur. Alver (2004)’in kararsızlık boyutundan elde ettiği ortalama puanlar ile araştırmamızda ulaştığımız ortalama puanlar birbirini destekler niteliktedir.

Literatüre bakıldığında farklı sonuçlar olduğu da görölmektedir.Şahin (2013) tarafından yapılmış olan yüksek lisans tez çalışmasının bulgularına göre mantıklı karar, içtepesel karar, bağımlı karar ve kararsızlık yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Dikerel(2008)’in ilköğretimde görevli yöneticilerle yapmış olduğu çalışmaya göre sadece karar verme stratejileri alt boyutundan mantıklı karar verme yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık 36-45 yaş aralığı ile 46 yaş üzeri yöneticiler arasında, 46 yaş üzeri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sonuç yüksek yaş gurubundakilerin diğerlerine kıyasla daha fazla mantıklı karar verme stratejisini benimsediklerini göstermektedir. Dikerel’in yapmış olduğu çalışmada içtepesel ve bağımlı karar verme puanları en yüksek olan yaş grubu 46 ve üzeri katılımcılara aittir. Dikerel (2008)’in bulgularına göre yaş arttıkça mantıklı, içtepesel ve bağımlı karar verme puanları artmaktadır. Kararsızlık boyutunda ise en düşük yaş grubu olan 22-35 yaş arası yöneticilerin puanı diğerlerine kıyasla yüksektir. Bu durum düşük yaş grubunun tecrübe sahibi olmamasıyla ilişkilendirilebilir.

Yapılan bu çalışmalarla araştırma bulgularımız arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Farklılıkların sebebi diğer çalışmaların farklı örneklem ve yaş grubuyla yapılmış olması veya örneklemin niteliğinden kaynaklanıyor olabilir.

6.1.8. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin karar stratejileri ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre içtepesel karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Mantıklı karar alt boyutunda ise anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre lisansüstü öğrencilerin içtepesel, bağımlı karar ve kararsızlık boyutundan aldıkları puanlar ön lisans ve lisans öğrencilerinden anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur. Daha önce yapılmış olan bir çalışmada üniversite mezunu yöneticilerin, yüksek lisans mezunu olanlara kıyasla daha fazla içtepesel karar stratejisini benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsız karar verme puanları arasında eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (Dikerel, 2008). Anne ve baba eğitim düzeylerine göre karar verme davranışlarının incelendiği bir çalışmada da anne, babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin daha sağlıklı kararlar verebileceği görülmektedir(Erdin, 2016).Çivitçi (2003) ebeveynlerin eğitim seviyelerinin yükselmesinin çocuğun karar davranışlarını olumlu etkilediğini bulmuştur. Elde ettiğimiz sonuçlara göre “Karar Stratejileri ölçeği, iç tepisel karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutları eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi kabul edilmiştir. “Karar Stratejileri ölçeği, mantıklı karar alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi reddedilmiştir.

6.1.9. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SINIF DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin içtepesel ve mantıklı karar stratejisinden aldıkları puanlar sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Fakat bağımlı karar ve kararsızlık boyutuna göre anlamlı farklılık

göstermektedir. “Karar Stratejileri ölçeği, içtepesel karar ve mantıklı karar alt boyutları sınıf değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi reddedilmiştir. Elde ettiğimiz sonuca göre sınıf düzeyi yükseldikçe (Lisansüstü ve 4.sınıf) bağımlı karar verme puanlarında diğer sınıf seviyelerine(1,2 ve 3. Sınıf) göre düşüş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kararsızlık boyutunda da benzer şekilde lisansüstü öğrencilerinin aldıkları puan ortalaması diğer sınıflara kıyasla anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur. Birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin karar verme stratejilerinin incelediği bir başka çalışmaya göre, birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında mantıklı karar ve içtepesel karar boyutlarından aldıkları puanlar arasında farklılıklar görülmektedir. Birinci sınıf öğrencilerinde kararsızlık ve içtepesel karar stratejileri ağırlık kazanırken, dördüncü sınıf öğrencilerinde mantıklı karar verme baskın gelmektedir (Sinangil, 1992).Tiryaki (1997) ve Deniz (2002) 1. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kararsızlık puan ortalamalarını üst sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerinkinden yüksek bulmuştur. Deniz (2002)’in yapmış olduğu çalışmada içtepesel ve mantıklı karar verme stratejisinden elde edilen puanlar sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemekte, kararsızlık boyutunda ise anlamlı farklılık göstermektedir. 1. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin yaşı 4. Sınıf ve lisansüstü seviyesinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha küçüktür. Yaşça küçük olan öğrencilerin (1.sınıf) alacak oldukları kararların sonuçlarını değerlendirme yetenekleri ve karar verme konusundaki tecrübeleri yaşça büyük olan sınıflara (Lisansüstü) kıyasla daha düşüktür. Bu öğrenciler (1.sınıf gibi) verdikleri kararlarından hoşnut olmayıp tercihlerini sık sık değiştirebilmektedirler (Lewis, 1979: Schvaneveldt ve Adams, 1983: Akt. Tiryaki, 1997). Bu durum da 1. Sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4. Sınıf üniversite öğrencilerinin lisansüstü öğrencilere kıyasla karar verme durumlarında daha fazla kararsızlık stratejisini kullanıyor olduklarını göstermektedir. Araştırmadan elde ettiğimiz verilerde bu sonucu göstermektedir. Bağımlı karar stratejisine ilişkin bulgularımız incelendiğinde de yaşça küçük olan öğrencilerin (1,2 ve 3. Sınıf) yaşça büyük (4.sınıf ve lisansüstü) olan öğrencilere kıyasla karar verirken başkalarının fikirlerini alarak karar vermeyi içeren bağımlı karar verme stratejisini daha fazla kullandıkları sonucunu göstermektedir.

6.1.10. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAMLARINI GEÇİRDİKLERİ YER DEĞİŞKENİNE GÖRE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin mantıklı karar ve kararsızlık boyutundan aldıkları puanlar yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yere göre anlamlı farklılık göstermemektedir. İçtepesel ve bağımlı karar boyutunda ilçede yaşayan öğrencilerin ortalama puanları ilde yaşamını geçiren öğrencilere kıyasla anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

İlgili literatür incelendiğinde yaşamlarını geçirdikleri yere göre karar verme stillerini araştıran bazı çalışmalara ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaşamlarının çoğunluğu geçirdikleri yere göre karar verme stillerini araştıran Avşaroğlu (2007) değişkenler arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Temel (2015) öğretmenlerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği yerleşim yerine göre karar verme stilleri arasındaki farklılaşmayı incelemiştir. Yaşamlarının büyük çoğunluğunu ilçede geçiren öğretmenlerin erteleyici karar verme stili ve panik karar verme stili, büyükşehirde geçiren öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bulgular arasındaki farklılıkların örneklemin niteliği ve ölçme aracındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde ettiğimiz sonuca göre “Karar Stratejileri ölçeği, mantıklı karar ve kararsızlık alt boyutları yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi reddedilmiştir. “Karar Stratejileri ölçeği, içtepesel karar ve bağımlı karar alt boyutları yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenine göre anlamlı farklılaşmaktadır” hipotezi kabul edilmiştir.

6.1.11. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AOODK ÖLÇEĞİ İLE KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ ARASINDAKİ KORELASYON BULGULARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki incelendiğinde: Mantıklı karar alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($r=0,117$, $p>0,05$).

Öğrencilerin AOODK ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile içtepisel karar stratejileri ($r=0,139$, $p<0,05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin AOODK yükseldikçe bireyin hoşuna giden seçeneğe yönelip İçtepisel karar verebileceğini göstermektedir.

Öğrencilerin AOODK ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile bağımlı karar verme stratejileri ($r=0,235$, $p<0,05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani öğrencilerin AOODK yükseldikçe başka kimselerin doğru olanı bildiklerini düşünüp bağımlı karar verme stratejisini kullanabileceğini göstermektedir.

Öğrencilerin AOODK ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile kararsızlık ($r=0,459$, $p<0,05$) boyutundan aldıkları puanlar arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu da öğrencilerin AOODK yükseldikçe, verecekleri kararlardan hoşnut olmayıp kararlarını çok çabuk değiştirerek kararsız kalabileceklerini göstermektedir.

Özcan (1999) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında yöneticilerde karar verme ile kaygı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada yöneticilerin bağımlı karar verme ve kararsız karar verme stratejileri ile kaygı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özcan, yöneticilerin kararsızlıklarının arttığı durumlarda kaygılarının arttığını ve yöneticilerin bağımlı karar verdikleri durumlarda da kaygılarının azaldığını söylemektedir. Ayrıca Sinangil (1992) yapmış olduğu bir araştırmada karar verme stratejileri alt boyutları ile durumluk kaygı, sürekli kaygı arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını incelemiştir ve araştırma bulgularına göre iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Locas ve Epperson (1990) öğrencilerin kararsız karar verme stratejisi ve kaygı seviyeleri arasındaki ilişkiyi inceleyip, kararsızlık seviyesi arttıkça kaygı düzeyinin arttığını ifade etmişlerdir (Akt.Bacanlı, 2000).

Araştırmalardan elde edilen sonuçlar arasındaki farklılıklar, örneklem grubunun niteliğinden ve ölçme aracındaki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.Yapmış olduğumuz araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlara göre;akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu yükseldikçe öğrencilerin karar verirken içtepisel, bağımlı yada kararsız karar verme

stratejilerini kullanma olasılıklarının artacağı anlamına gelmektedir. Böylece “Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar verme stratejileri alt boyutlarından içtepesel karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir. “Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar verme stratejileri alt boyutlarından mantıklı karar verme alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi reddedilmiştir.

6.1.12. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AODK ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI PUANLARIN KARAR STRATEJİLERİ ÖLÇEĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE İLİŞKİN TARTIŞMA

Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisine bakıldığında, akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu değişkenleri mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık değişkenini anlamlı bir şekilde yordarken, içtepesel karar değişkenini anlamlı bir şekilde yordamamaktadır.

“Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu alt boyutlarından akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusunun, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır” hipotezi kabul edilirken “içtepesel karar üzerinde anlamlı bir etkisi vardır” hipotezi reddedilmiştir.

Karar stratejileri alt boyutlarından mantıklı karar ve bağımlı karar üzerindeki önem sırası, akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu, akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu şeklindedir. Kararsızlık üzerindeki önem sırası ise akademik ortamlarda davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu, akademik ortamlarda bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusu şeklindedir.

İlgili literatür incelendiğinde akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusuna göre içtepesel karar, mantıklı karar, bağımlı karar ve kararsızlık arasındaki ilişkinin incelendiği herhangi bir araştırmaya

rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışmanın literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

6.2. SONUÇ

Bu çalışma akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisini incelemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle araştırmada akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile karar stratejileri alt boyutlarından içtepsel karar, bağımlı karar ve kararsızlık boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur, mantıklı karar verme stratejisiyle ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinden aldıkları puanlar ile içtepsel karar ve bağımlı karar verme stratejileri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Kararsızlık değişkeninden elde edilen puanlar arasında da pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ölçeği alt boyutlarından davranışsal olumsuz değerlendirilme korkusu ve bilişsel olumsuz değerlendirilme korkusunun, Karar Stratejileri ölçeği alt boyutlarından içtepsel karar stratejisi üzerindeki etkisi anlamlı bir ilişki göstermezken, mantıklı karar ve bağımlı karar stratejisi ile pozitif yönde düşük düzeyde ve kararsızlık ile pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

6.3. ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda araştırma bulguları göz önünde bulundurularak bazı önerilerde bulunulmuştur.

- Benzer çalışmalar farklı örneklem gruplarıyla yapılarak daha detaylı sonuçlar elde edilerek çalışmanın daha kapsamlı olması sağlanabilir.
- Olumsuz değerlendirilme korkusunu ortaya çıkarabilecek etkenler belirlenip, öğrenciler üzerindeki etkisini azaltma yolları araştırılabilir.

- Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ve Karar verme stratejileriyle ilgili farklı psikolojik faktörleri iğerin araştırmalar yapılabilir.

Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisini araştıran bu ęalıřma literatüre ve bundan sonra yapılacak benzer ęalıřmalara katkı sağlayacaktır

KAYNAKÇA

Alkan, V. (2015). Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Anlı, İ. (2010). *Psikanalitik Kuramlar*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.

Avcı, Ö. Y. (2015). Okul Yöneticilerinin Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi EBE.

Avşaroğlu, S. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atılgan, S. (2017). Lise Öğrencilerinde Kaygı ve Stresin Yordayıcısı Olarak Kariyer Kararı Yetkinlik Beklentisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aydın, S. (2008). An Investigation on the Language Anxiety and Fear of Negative Evaluation Among Turkish EFL Learners. *Asian EFL Journal*. 30. 1, 421-444

Bacanlı, F. (2000). Kararsızlık Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2. 14, 7-16.

Baltaş, A. , Baltaş, Z. (2018). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Beck, A. T. , Emery, G. (2017). *Anksiyete bozuklukları ve fobiler*. V. Öztürk (çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.

Beghetto, R. A. (2009). Correlates of Intellectual Risk Taking in Elementary School Science. *Journal of Research in Science Teaching*. 46. 2, 210-223.

Ben, S. (2017). İstanbul'da Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Anksiyete Düzeyleri ile Beden Algısı Olumsuz Değerlendirilme Korkusu

Sosyal Görünüş Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi SBE.

Birdal, M. (2013). İl Eğitim Denetmen Yardımcılarının Karar Verme Stratejileri İle İletişim Becerileri arasındaki ilişkiler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Burger, J, M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Butcher, J, N. , Mineka, S. , Hooley, J, M. (2013). *Anormal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Can, Ö. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançları ve Karar verme Stillerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE.

Candangil, S. Ö. (2005). Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Bazı Kişisel, Sosyal ve Ailesel Özelliklerine Göre Karar Vermede Öz saygı ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ens.

Cankardaş, S. (2019). Kadın ve Erkeklerde Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Belirlenmesinde Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Benlik Saygısının Rolü. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*. 39. 1, 1-19.doi: 10.26650/SP2018-0022

Carleton, R, N.,McCreary, D, R., Norton, P, J., Asmundson, G, J, G. (2006). BriefFear of Negative Evaluation Scale-Revised. *Depressionand Anxiety*.23. 297-303.doi: 10.1002/da.20142

Crities, J. O. (1974). CareerCounseling: A Review of MajorApproaches. *CounselingPsychologist*. 4. 3-23.

Cüceloğlu, D. (2012). *İnsan ve Davranışı*. 25. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çivitci, A. (2003). Akılcı Duygusal Eğitimin İlköğretim Öğrencilerinin Mantıkdışı İnanç, Sürekli Kaygı ve Mantıklı Karar Verme Düzeylerine etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.

Çoban, A, E. ve Karaman, N, G. (2013). Üniversite öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı ve İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmaları Dergisi*, 2, 78-88.

Çolakkadıoğlu, O. (2003). Ergenlerde Karar Verme Ölçeğinin Uyarlama Çalışması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Davaslıgil, Ü. (1994). *Anksiyete Düzeyi ve Aile Tutumlarının Yaratıcı Düşünmeye Olan etkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri.

Deniz, M. E. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stratejileri ve Sosyal Beceri Düzeylerinin TA-Baskın Ben Durumları ve Bazı Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dikerel, M. (2008). Resmi İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Liderlik Davranışları İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, T. (2009). Bilişsel ve Kendini Değerlendirme Süreçlerinin Sosyal Anksiyete Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE.

Doğan, T. (2010). Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Uyarlamaması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 39. 151-159.

Eldeleklioğlu, J. (1996). Karar Stratejileri ile Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eldeleklioğlu, J. (1999). Karar Stratejileri İle Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2. 11, 7-13.

Eren, E. (2009). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: Beta Yayınları.

Eren, E, Ş. (2018). Öğretmen Adaylarının Sahip Olduğu Değerler, Sosyal Kaygı ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi SBE.

Ercan, M. (2019). Fransızca Yabancı Dil Öğrencilerinin Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Özyeterlilik İnançları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3. 4, 239-252.

Erdin, F. (2016). Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin Mantık Dışı İnançlarının Karar Verme Davranışları ile İlişkisinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi SBE.

Erkan, Z. (2002). Sosyal Kaygı Düzeyi Yüksek ve Düşük Ergenlerin Ana Baba Tutumlarına İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Çukurova Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10. 10, 120-133

Ersever, Ö. H. (1996). Karar Verme Becerileri Kazandırma Programının ve Etkileşim Grubu Deneyiminin Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stilleri Üzerindeki Etkileri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Geçtan, E. (2009). *İnsan Olmak*. İstanbul:Metis Yayınları.

Genç, G. B. (1994). Karar Verme Sürecinin Analizi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güçray, S. S. (1998). Bazı Kişisel Değişkenler, Algılanan Sosyal Destek ve Atılganlığın Karar Verme Stilleri ile İlişkisi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2. 9, 7-16.

Günay, S. (2000). *Yönetim ve Organizasyon El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayın.

Hartley, C. A. ve E. A. Phelps. (2012). AnxietyandDecision-Making. *BiologicalPsychiatry*. 72. 2, 113-118. doi:10.1016/j.biopsych.2011.12.027

Hooda, M. ve A. Saini. (2017). AcademicAnxiety: An Overwiev. *Journal of EducationandAppliedSocialScience*. 8. 3, 807-810. doi:10.5958/2230-7311.2017.00139.8

Irmak, M. (2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Iqbal, A. ve A. Ajmal. (2018). Fear of Negative Evaluation and Social Anxiety in Young Adults. *Peshawar Journal of Psychology and Behavioral Sciences*. 4. 1, 49-57. doi:10.32879/picp.2018.4.1.45

İlhan, M. ve N. Güler. (2018). Likert Tipi Ölçeklerde Rasch Modelinin Kullanımı: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Öğrenci Formu Üzerinde Bir Araştırma. *Trakya Eğitim Dergisi*. 8. 4, 756-775. doi:10.24315/trkefd.357367

İnanıcı, S. Y. (2018). Duygu İçeren Resimlerin Iowa Kumar Testindeki Karar Verme Performansı Üzerindeki Etkilerinin Fonksiyonel Nörogörüntüleme Yöntemiyle Araştırılması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Karakaya, G. (1998). Yönetici Eğitiminde Karar Verme Becerileri Geliştirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi SBE.

Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.

Koçel, T. (1995). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınları.

Köknel, Ö. (1998). *Korkular, takıntılar, saplantılar*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Köksal, A., Gazioğlu, E. İ. (2007). Ergenlerde Duygusal Zeka İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1. 7, 133-146.

Kurt, İ. (2006). *Sorularla Kaygı ve Sınav Kaygısı*. Ankara: Asil Yay.

Kurtyılmaz, Y. (2011). Üniversite Öğrencilerinin İlişkisel Saldırganlık ile Benlik Saygısı, Sosyal Bağlılık ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler.

Yayımlanmış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kurtyılmaz, Y., Can, G., Ceyhan, A, A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin İlişkisel Saldırganlık ile Benlik Saygısı, Sosyal Bağlılık ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* 7. 47, 33-52

Kuzgun, Y. (1992). Karar Stratejileri Ölçeği, Geliştirilmesi ve Standardizasyonu. VII Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 161-170.

Kuzgun, Y. (2017). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı.* İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.

Lunenburg, F. C. (2010). TheDecisionMakingProcesses. *Nation Forum of EducationalAdminstrationandSupervisionJournal.* 27. 4,1-12.

Leary, M, R. (1983). A BriefVersion of theFear of Negative Evaluation Scale. *PersonalityandSocialPsychologyBulletin.* 9. 3, 371-375. doi:10.1177/0146167283093007

Morgan, C. T. (2011). *Psikolojiye Giriş.* Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Moscovitch, D. A. (2009). What is thecorefearınsocialphobia? A new model tofacilitateindividualizedcaseconceptualizationandtreatment. *CognitiveandBehavioralPractice.* 16.2, 123-134. doi.org/10.1016/j.cbpra.2008.04.002

Ömür, Y, E., Aydın, R., Argon, T. (2014). Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Akademik Sahtekârlık. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi.* 5. 9, 131-149.

Özcan, K. (1999). Yöneticilerde Karar Verme İle Kaygı İlişkileri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul:Marmara Üniversitesi FBE.

Özel, M. (2009). Ergenlerin Denetim Odaklarına Ve Algıladıkları Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Karar Verme Biçimlerinin İncelenmesi: Darıca İlçesi Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgüngör, S. (2006). Öz Bilinç, Olumsuz Değerlendirilme Korkusu, Performans Odaklı Sınıf Algısı ve Not Yönelimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1. 19, 1-8.

Paul, R. , Elder, L. (2013). *Kritik Düşünce*. A. E. ASLAN ve G. Sart (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (orijinal baskı tarihi 2012)

Rapee. R. M. ve R. G. Heimberg. (1997). A Cognitive-Behavioral Model Of AnxietyInSocialPhobia. *BehaviourResearchandTherapy*. 35. 8, 741-756. doi:10.1016/S0005-7967(97)00022-3

Savur, R. (2017). Genç Yetişkinlik Döneminde Duygusal Zekanın Karar Verme Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Senemoğlu, N. (2001). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sinangil, H. K. (1992). Yönetici Adaylarında Karar Verme ile Kaygı İlişkileri. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 171-177.

Smith, E. E. , Kosslyn, S. M. (2017). *Bilişsel Psikoloji Zihin ve Beyin*. M. Şahin (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (orijinal baskı tarihi 2010)

Sübaşı, G. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayıcı Bazı Değişkenler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 32. 144, 3-15.

Sübaşı, G. (2009). Ergenlerde Sosyometrik Statü Gruplarına Göre Sosyal Kaygı Farklılıkları ve Akran İlişkileri. *Ege Eğitim Dergisi*. 10. 1, 1-23.

Şahin, G. (2013). İlkokul, Ortaokul ve Lise Yöneticilerinin Liderlik Davranışları ile Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi SBE.

Tallis, F. (2008). *Kaygıları Aşmak*. O. C. ÖnerToy (çev.), İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Temel, V. (2015). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Problem Çözme Becerileri, Karar Verme Stilleri ve Öfke Tarzları. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi EBE.

Tiryaki, M. G. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısında İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

Tosun, M. (2013). Din Görevlilerinde Olumsuz Değerlendirilme Korkusu-Özgüven İlişkisi Afyonkarahisar Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.

Uğur, E. (2018). Kabul ve Kararlılık Terapisi Yönelimli Psikoeğitim Programının Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Üzerindeki Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ümmet, D. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygının Cinsiyet Roller ve Aile Ortamı Bağlamında İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi EBE.

Yalçınkaya, A. (1990). Decision Making in the Turkish Family. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Yaşar, O. (2016). *Davranışsal Karar Verme*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, T., Çırak, Y., Konan, N. (2011). Öğretmen Adaylarında Sosyal Kaygı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12. 1, 85-100.

Yıldız, E, Ç. ve Emre. T. (2016). Psikolojik Danışman Adaylarının Empatik Eğilim, Utangaçlık, Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*. 6. 2, 513-530. Doi:10.13114/MJH.2016.313

Yiğit, A. (2005). Lise Öğrencilerinin Karar Verme Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi SBE.

Watson, D. ve R. Friend. (1969). Measurement Of Social-EvaluativeAnxiety. *Journal of ConsultingandClinicalPsychology*. 33. 4, 448-457. doi: 10.1037/h0027806

Weeks, J.W. ve Howell, A. N. (2012). TheBivalentFear of Positive Evaluation Scale; Assessing a ProposedCognitive Component of SocialAnxiety; FurtherIntegratingFindings on Fears of PositiveandNegative Evaluation. *CognitiveBehaviorTherapy*. 41, 83-95.

Winton, E. C.,Clark, D. M., ve Edelman, R. J. (1995). SocialAnxiety, Fear of Negative Evaluation andtheDetections of NegativeEmotions in Others. *BehaviorResearchandTherapy*. 33. 2, 193-196.

EKLER

Ek. 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda ‘Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisi’ başlıklı araştırma Ali Kerem Kunt tarafından gönüllü katılımcılarla yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmama hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan çıkabilirsiniz. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelecektir.

Sayın Katılımcı:

Bu araştırma İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji bölümü kapsamında yürütülen bir tez çalışmasıdır. Yanıtlarınız sadece bu bilimsel araştırmada veri olarak kullanılacaktır. Vereceğiniz yanıtlar bu araştırma için çok büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple cevaplarınızı sizi yansıtabilecek şekilde, dürüst ve içtenlikle yapmanız, cevaplandırılmamış soru bırakmamanız, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Cevaplarınız gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacına yönelik kullanılacaktır. Araştırmanın amacı akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileriyle ilişkisini incelemektir.

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını ve yukarıdaki bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: ALİ KEREM KUNT

e-posta: keremali07@gmail.com

Ek. 2. Demografik Form

Aşağıdaki soruları X işareti koyarak cevaplayınız.

1. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

2. Yaşınız?

18-22 23-26 27- 30 30+

3. Eğitim Durumunuz?

Ön lisans Lisans Lisansüstü

4. Sınıfınız?

1.Sınıf 2.Sınıf 3. Sınıf 4.Sınıf

(Not: Lisansüstü öğrencisi iseniz 4. soruyu lütfen boş bırakınız)

5. Yaşamınızı Büyük Çoğunluğunu Geçirdiğiniz Yer?

Köy Kasaba İlçe İl

Ek. 3. Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği

	Aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra yandaki seçeneklerden size uygun olanı işaretleyiniz.	(1) Hiç Uygun Değil	(2) Uygun Değil	(3) Biraz Uygun	(4) Uygun	(5) Tamamen Uygun
1.	Öğretmenlerimin okul başarımla ilgili ne düşündükleri beni endişelendirir.	1	2	3	4	5
2.	Öğretmenlerimin okul başarımla ilgili olumsuz düşünceleri olsa bile bu beni rahatsız etmez.	1	2	3	4	5
3.	Öğretmenlerimin beni başarısız bir öğrenci olarak görmemesi için sınavlara çok çalışmam gerektiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
4.	Öğretmenlerimin benden bekledikleri başarıyı gösterememekten korkarım.	1	2	3	4	5
5.	Öğretmenlerimin beni başarısız bir öğrenci olarak gördüklerini fark edersem okuldan soğurum.	1	2	3	4	5
6.	Hata yapmaktan korktuğum için çoğu zaman öğretmenlerimin sordukları sorulara cevap vermekten kaçınırım.	1	2	3	4	5
7.	Öğretmenlerim anlattıkları konuları anlamamışsam bile başarısız olduğumu düşünmesinler diye soru sormaktan kaçınırım.	1	2	3	4	5
8.	Bir dersin sınavından düşük not aldığım, başarısız bir öğrenci olduğumu düşünüyorum diye dersin öğretmeniyle göz göze gelmek bile istemem.	1	2	3	4	5
9.	Öğretmenlerimin sınavlarda aldığım notları arkadaşlarımdan önünde söylemelerini istemem.	1	2	3	4	5
10.	Arkadaşlarımda okul başarımla ilgili olumsuz düşünceleri olsa bile bu beni rahatsız etmez.	1	2	3	4	5
11.	Arkadaşlarımda gözünde başarısız gözükmek için sınavlara çok çalışmam gerektiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
12.	Arkadaşlarımda beni başarısız bir öğrenci olarak gördüklerini fark edersem arkadaşlarımdan uzaklaşıyorum.	1	2	3	4	5
13.	Yaptığım ödevlerin arkadaşlarımdan beğenilmesi benim için önemli değildir.	1	2	3	4	5
14.	Sınıfta yapılan tartışmalarda bir fikrim olsa bile yanlış olabilir endişesiyle söylemem.	1	2	3	4	5
15.	Yaptığım yanlışları görüp beni eleştirirler kaygısıyla ödevlerimi arkadaşlarıma göstermek istemem.	1	2	3	4	5
16.	Bir sınavdan çıktığımız zaman, yaptığım yanlışları öğrenirler korkusuyla sınav sorularını arkadaşlarımla tartışmak istemem.	1	2	3	4	5
17.	Ailemin okul başarımla ilgili ne düşündüğü beni endişelendirir.	1	2	3	4	5
18.	Ailemin okuldaki başarımla ilgili olumsuz düşünceleri olsa bile bu beni rahatsız etmez.	1	2	3	4	5
19.	Ailemin benden beklediği başarıyı gösterememekten korkarım.	1	2	3	4	5
20.	Ailemin beni başarısız bir öğrenci olarak gördüğünü fark edersem ailemle iletişimim zayıflar.	1	2	3	4	5
21.	Başarısız bir öğrenci olduğumu düşünecekler diye, derslerimle ilgili yaşadığım problemleri ailemle paylaşmak istemem.	1	2	3	4	5
22.	Başarısız olduğumu düşünebilirler diye aldığım düşük notları aileme söylemem.	1	2	3	4	5

Ek. 4. Karar Stratejileri Ölçeği

	Aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra yandaki seçeneklerden size uygun olanı işaretleyiniz.	(1) Hiç Uygun Değil	(2) Çok Az Uygun	(3) Kısmen Uygun	(4) Oldukça Uygun	(5) Tamamen Uygun
1.	Bir karar verirken başkalarının yol göstermesini isterim.	1	2	3	4	5
2.	Bir elbise almak için pek çok mağazayı gezer, kaliteyi ve fiyatları karşılaştırırım.	1	2	3	4	5
3.	Bir şey satın aldıktan sonra vitrinde daha güzelini, daha ucuzunu görünce aldığımdan soğurum.	1	2	3	4	5
4.	Bir konuda karar vermeden önce durumu iyice inceler, seçenekleri etraflıca araştırırım.	1	2	3	4	5
5.	Her konuda güç karar veren bir kişi olarak tanınırım.	1	2	3	4	5
6.	Bir konuda karar vermem gerektiğinde, her seçeneğin olumlu ve olumsuz yanlarını uzun uzun araştırırım.	1	2	3	4	5
7.	Bir şey satın alırken, yanımda bana fikir verecek birinin bulunmasını gerekli görürüm.	1	2	3	4	5
8.	“İnsan kendisine ilişkin kararları kendisi vermeli ve bunun sorumluluğunu da taşımalıdır” diye düşünür ve öyle davranırım.	1	2	3	4	5
9.	Seçenekler hakkında etraflıca bilgi toplamadan karar verdiğim görülmemiştir.	1	2	3	4	5
10.	Verdiğim kararları çok kere hemen değiştiririm.	1	2	3	4	5
11.	Uzun kararsızlık dönemi beni sıkır ve hemen o an için uygun bulduğum seçeneği kabul eder ve onunla mutlu olurum.	1	2	3	4	5
12.	Hayatım boyunca verdiğim kararlardan genellikle pişman olmadım.	1	2	3	4	5
13.	Maillerimi göndermeden önce bir çok defa okuyup, yazdıklarımı değiştiririm.	1	2	3	4	5
14.	Her konuda kendi başıma karar veririm.	1	2	3	4	5
15.	Bir karar verirken çok araştırma yapmam, çünkü her kafadan bir ses çıkar ve beni şaşkına çevirir.	1	2	3	4	5
16.	Bir konuda karar vermeden önce seçenekleri çok iyi incelemenin, her birinin avantajlı ve dezavantajlı yönlerini tartmanın çok sıkıcı bir iş olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
17.	Sınavlarda cevaplarımı sık sık değiştirdiğimden, kağıdımı en son veren kişi genellikle ben olurum.	1	2	3	4	5
18.	Sınavlardan çıktıktan sonra cevaplarımın doğru olup olmadığını araştırmam, çünkü hatalarımı öğrendikçe canım sıkılır.	1	2	3	4	5
19.	Kendi başıma doğru kararlar vereceğime inanırım.	1	2	3	4	5
20.	İnsanın içinden gelen sesin onu doğruya götürdüğüne inanırım.	1	2	3	4	5
21.	Kararlarımı başkalarına danışmadan veririm.	1	2	3	4	5
22.	Başkalarına danışmadan verdiğim kararlardan biraz sonra pişman oluyorum.	1	2	3	4	5
23.	Seçenekleri inceden inceye araştırmanın vakit kaybı olduğunu, çok inceledikçe karar vermenin güçleşeceğini düşünür, ilk anda bana çekici gelen seçeneğe yönelmeyi rahatlatıcı bulurum.	1	2	3	4	5
24.	Karar vermeden önce bilgi toplamaya kalktığımda, birbirleri ile çelişen bilgilerle karşılaşıyorum ve ne yapacağımı şaşırıyorum.	1	2	3	4	5
25.	Karar verirken acele eder, sonra da verdiğim kararı beğenmez ve değiştirmeye kalkarım.	1	2	3	4	5

	Aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra yandaki seçeneklerden size uygun olanı işaretleyiniz.	(1) Hiç Uygun Değil	(2) Çok Az Uygun	(3) Kısmen Uygun	(4) Oldukça Uygun	(5) Tamamen Uygun
26.	Karar verirken aynı konuda arkadaşlarımla nasıl davrandığına bakarım.	1	2	3	4	5
27.	Karar vermeden önce uzun araştırma dönemi bende sıkıntı yaratır. Buna son vermek için, o anda bana çekici gelen seçeneğe yönelirim.	1	2	3	4	5
28.	“İnsanın maymun iştahlı olmaması için ne istediğini çok iyi araştırması gerekir” diye düşünür ve öyle davranırım.	1	2	3	4	5
29.	Hakkında etraflıca araştırma yapmadan hiç kimse ile yakın ilişkiye girmem.	1	2	3	4	5
30.	Herkesi hoşnut edecek karar almak mümkün değildir. Onun için kararlarımı önce beni memnun etmesini gerekli görürüm.	1	2	3	4	5
31.	İnsan hiçbir kararını aceleye getirmemeli diye düşünür ve öyle davranırım.	1	2	3	4	5
32.	Bir karar verirken, gerçekleşme olasılığı diğer seçeneğe göre daha zayıf olsa da, bana çekici gelen seçeneğe yönelirim, çünkü bir şeyi çok istersem güzel tesadüfler sayesinde ona ulaşabilirim diye düşünürüm.	1	2	3	4	5
33.	Etraflıca danışacağım kimse olmadığında da kendi başıma karar verebilirim.	1	2	3	4	5
34.	Çevremde “Kendi bildiğine giden kişi” olarak tanırım.	1	2	3	4	5
35.	Hoşuma giden bir seçeneğe yöneldiğimde neler kazanıp neler kaybedebileceğimi etraflıca değerlendiririm.	1	2	3	4	5
36.	Karar verirken seçeneklerin gerçekleşme olasılıklarını hiç dikkate almam, sadece ne ölçüde hoşuma gittiklerine bakarım.	1	2	3	4	5
37.	Bir karar verdikten sonra, seçtiğim yolun yararlarından çok sakıncalarını görmeye başlar ve değiştirme isteği duyarım.	1	2	3	4	5
38.	Bir karar verirken başkalarının önerilerine kulak asmam.	1	2	3	4	5
39.	Bir karar verme durumunda, bir seçeneğe yönelirken, bana sağlayacağı yararları etraflıca değerlendiririm.	1	2	3	4	5
40.	Verdiğim bir kararı biraz sonra beğenmez, “ Acaba öbür yolu mu deneseydim” diye düşünürüm.	1	2	3	4	5

Ek. 5. Etik Kurul Kararı

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : 69396709-300
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Ali Kerem KUNT

Üniversitemiz Etik Kurulu'nun 20/05/2019 tarih ve 2019/03 sayılı toplantısında alınan karar aşağıda sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ali Argun KARACABEY
Rektör (V.)

20/05/2019 tarih ve 2019/03 Sayılı Etik Kurulu kararı:

KARAR NO-23: Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ali Kerem KUNT'un "Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun karar verme stratejileri üzerindeki etkisi" isimli çalışması görüşüldü. Yapılan görüşmeler sonucunda; öğrenci Ali Kerem KUNT'un çalışmasıyla ilgili Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Yılmaz ÖZAKPINAR'ın da görüşü doğrultusunda söz konusu projenin uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Türkoba Mahallesi Erguvan Sokak No:26 / K:34537 Tepeköy - Beşiktaş/İSTANBUL (www.arel.edu.tr)

Ayınur EKEN (Yazı İşleri Memuru) ayinureken@arel.edu.tr

Tel: +90 830 8502735 Fax: +90 212 860 04 81

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.arel.edu.tr> adresinden 07a9677f-2556-4c70-b06f-2617102b25c3 kodu ile erişebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI: Ali Kerem Kunt

DOĞUM TARİHİ VE YERİ: 14.05.1994 Antalya

E-MAIL: keremali07@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

2018 – 2020 İstanbul Arel Üniversitesi – Psikoloji Yüksek Lisans

2013 – 2017 İstanbul Bilim Üniversitesi – Psikoloji Lisans

2009 - 2012 Antalya 75. Yıl Cumhuriyet Lisesi

YABANCI DİL

İngilizce – Orta Seviye